

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Zoe Petre (coordonator)
Bogdan Teodorescu
Corina Andrei

MANUAL
PENTRU
CLASA
A IV-A

ISTORIE

CORINT
EDUCAȚIONAL

SEMESTRUL AL II-LEA

Zoe Petre (coordonator)
Bogdan Teodorescu
Corina Andrei

MANUAL
PENTRU
CLASA
A IV-A

ISTORIE

SEMESTRUL AL II-LEA

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice.

Manualul școlar a fost aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 5472 din 12.10.2016, în urma evaluării, și este realizat în conformitate cu programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 din 02.12.2014.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2016–2017.

Inspectoratul școlar

Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

116.111 - numărul de telefon european de asistență pentru copii

Date despre autori:

Zoe Petre (coordonator) - profesor universitar, doctor în istorie, autor de lucrări de specialitate, manuale și auxiliare.

Bogdan Teodorescu - profesor, gradul didactic I, doctor în istorie, secretar general al Societății de Științe Istorice din România, autor de lucrări de specialitate și manuale.

Corina Andrei - profesor în învățământul primar, gradul didactic I, Școala Gimnazială nr. 24 din București, autor de manuale și auxiliare școlare.

Referenți:

Mirela Popescu, profesor metodist, gradul didactic I, Colegiul Național „Spiru Haret”.

Mihai Stamatescu - profesor, gradul didactic I, Școala Gimnazială „Alethea” din București.

Dumitru Tomoni - profesor, gradul didactic I, doctor în istorie, Liceul Teoretic „Traian Vuia” din Făget.

Lectură de specialitate: **Lia Decei**

Redactare: **Alina Sârbu**

Tehnoredactare computerizată: **Lorena Ionică**

Design copertă: **Dan Mihalache**

Hărțile au fost reproduse după atlasele de istorie ale Editurii Corint.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României PETRE, ZOE

Istorie : manual pentru clasa a IV-a / Zoe Petre (coord.), Bogdan Teodorescu, Corina Andrei. - București : Corint Educațional, 2016

2 vol.

ISBN 978-606-782-043-0

Semestrul 2. - 2016. - ISBN 978-606-782-045-4

I. Teodorescu, Bogdan

II. Andrei, Corina

94(498)(075)

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate EDITURII CORINT EDUCAȚIONAL, parte componentă a GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

Pentru comenzi și informații, contactați:

GRUPUL EDITORIAL CORINT

Departamentul de Vânzări

Str. Mihai Eminescu nr. 54A, sector 1, București,

cod poștal 010517. Tel./Fax: 021.319.47.97; 021.319.48.20

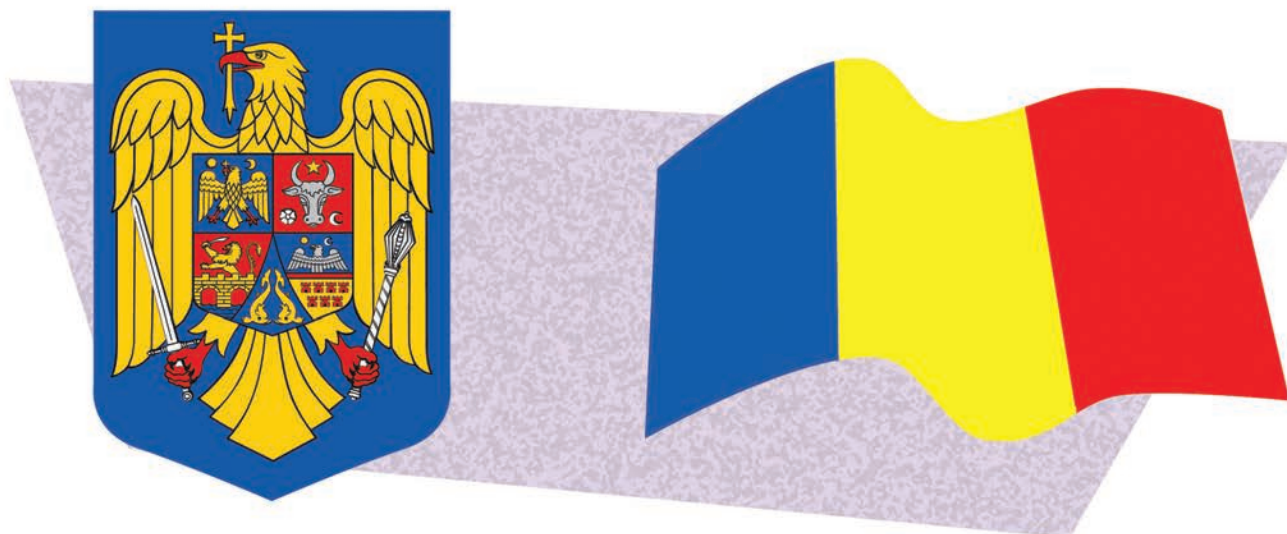
Depozit

Calea Plevnei nr. 145, sector 6, București,

cod poștal 060012. Tel.: 021.310.15.30

E-mail: vanzari@edituracorint.ro

Magazin virtual: www.edituracorint.ro

DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE!

*Versuri: Andrei Mureșanu
Muzica: Anton Pann*

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertatea și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUVÂNT-ÎNAINTE

Informațiile din acest manual sunt grupate în mai multe rubrici: **Reține, Dicționar, Cronologie** etc. Pentru a te ajuta să plasezi în timp evenimentele studiate, în deschiderea fiecărui capitol există și o axă a timpului.

Textul fiecărei lecții este îmbogățit de filmele, imaginile și jocurile interactive din manualul digital, pentru o mai bună înțelegere.

Studiind istoria, la sfârșitul anului, vei reuși:

- să localizezi în timp și în spațiu evenimentele istorice studiate;
- să explorezi sursele potrivite pentru înțelegerea faptelor și evenimentelor din trecut și din prezent;
- să utilizezi termeni istorici în diferite situații de comunicare;
- să îți formezi o imagine pozitivă despre tine și despre ceilalți, despre comunitatea locală și națională din care faci parte.

Dacă, la sfârșit, toate cele aflate din acest manual îți vor deveni apropiate, o să poți spune, fără a greși, că ai înțeles, că îți place și că, în viața ta, istoria este importantă.

Autorii

EPOCI, EVENIMENTE ȘI PERSONALITĂȚI

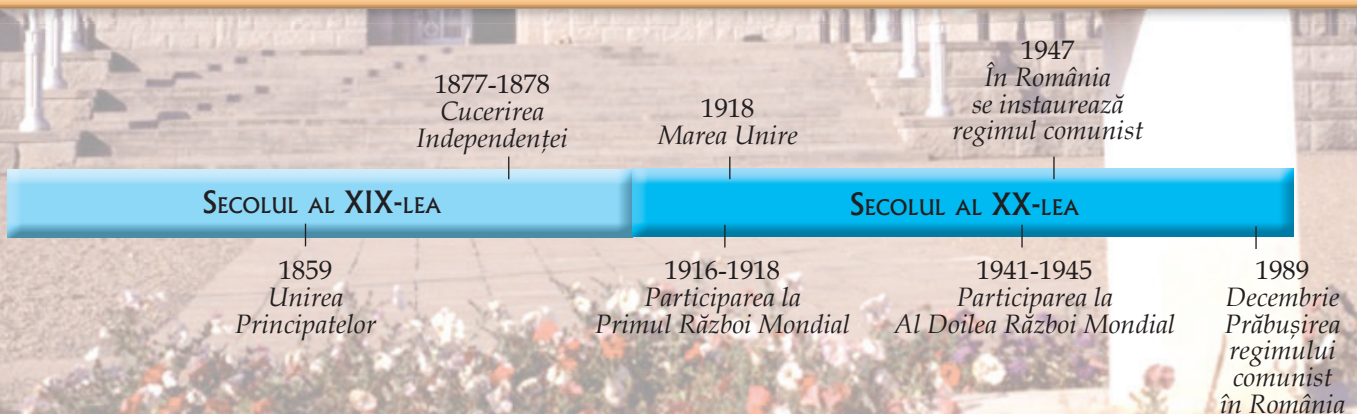
Dacă în lecțiile primului capitol ai învățat despre relația dintre trecut și prezent, în cele care urmează vei afla despre epoci, evenimente și personalități.

Vei studia fapte și personalități din secolele al XIX-lea și al XX-lea. Vei analiza diverse izvoare istorice, dar și opere literare care descriu întâmplări importante pentru istoria țării noastre.

Vei afla, totodată, mai multe despre cele două războaie mondiale, dar și despre istoria ultimei jumătăți de veac. Vei înțelege că România de astăzi face parte dintr-o comunitate internațională, căci este membră a Uniunii Europene și a aderat la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO).

În acest capitol îți vei forma următoarele competențe specifice:

- să localizezi în spațiu evenimente istorice;
- să utilizezi corect termeni istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă;
- să îți exprimi ideile referitoare la importanța unor evenimente semnificative din istoria personală, locală, națională sau europeană;
- să identifici surse istorice utilizând o varietate de instrumente, inclusiv tehnologiile de informare și comunicare;
- să identifici, pe baza surselor, cauzele, consecințele și elementele care s-au schimbat sau nu într-o anumită perioadă de timp;
- să determini semnificația unor evenimente din trecut și din prezent;
- să manifesti o atitudine deschisă în cazul unor situații care presupun comunicarea.

ALEXANDRU IOAN CUZA ȘI UNIREA

Alexandru Ioan Cuza s-a remarcat printre participanții la Revoluția din 1848, din al cărei program a reușit să ducă la îndeplinire unirea Moldovei cu Țara Românească.

În 1859, calitățile sale deosebite - inteligența, vorba limpede, curajul și modul dezinteresat în care își făcuse până atunci datoria - l-au recomandat drept candidat la tron. Ales mai întâi la Iași, la 5 ianuarie, apoi la București, la 24 ianuarie, el a devenit primul domn al Principatelor Unite.

Cuza a domnit șapte ani, timp în care România a intrat într-un proces amplu de modernizare. În timpul domniei sale, o parte dintre dorințele românilor au fost atinse. A proclamat unirea deplină a Moldovei cu Țara Românească și a reușit să obțină recunoașterea acesteia de către Marile Puteri.

A realizat reforme esențiale, destinate celor mai numeroși locuitori, țărani, pe care, în 1864, i-a împrăștiat cu pământ și cărora le-a dăruit lumina cărții. Îndeplinirea acestor reforme nu s-a putut realiza decât într-un regim autoritar care i-a nemulțumit pe marii proprietari de pământ, ducând la îndepărtarea lui Cuza de pe tron în 1866.

Cuza a fost nevoit să plece în exil, lăsând locul unui prinț străin. Până la venirea acestuia, țara a fost condusă de o Locotenență Domnească, alcătuită din trei persoane care reprezentau Țara Românească, Moldova și armata țării.

Stema Principatelor Unite

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Cine a fost Alexandru Ioan Cuza?
 - Care au fost cele mai importante reforme ale lui Cuza?
- Ordonează cronologic, folosind axa timpului, evenimentele prezentate în lecție.
- Descrie portretul lui Alexandru Ioan Cuza prezentat în această pagină.

CONSTITUIREA ROMÂNIEI

Ecoul Unirii

- Localizează, pe hartă, cele două țări reunite sub conducerea lui Alexandru Ioan Cuza.
- Caută, în localitatea de reședință, mărturii despre domnitorul Al. I. Cuza: locuri pe unde a trecut și a poposit, străzi și școli care îi poartă numele etc. De exemplu: Muzeul de la Ruginoasa; casa din centrul Brașovului unde s-a oprit la plecarea în exil sau monumentul de la Iași. Redactează împreună cu trei colegi o compunere cu titlul *Pe urmele lui Cuza*, pornind de la informațiile selectate de toți membrii grupului din sursele consultate sau obținute în vizitele la obiectivele stabilite.

Palatul lui Alexandru Ioan Cuza de la Ruginoasa

CRONOLOGIE

- 1820 – se naște Alexandru Ioan Cuza.
- 5 ianuarie 1859 – Cuza este ales domn al Moldovei la Iași.
- 24 ianuarie 1859 – Cuza este ales domn al Țării Românești la București.
- 1862 – Cuza devine domn al Principatelor Unite.
- 1864 – Sunt adoptate reforma agrară și legea învățământului.
- 1866 – abdicarea lui Cuza.
- 1873 – Cuza se stinge din viață departe de țara sa.

PORTOFOLIU

Caută pe internet sau în bibliotecă cinci imagini cu unul dintre muzeele dedicate lui Alexandru Ioan Cuza; organizează-le sub forma unui pliant.

DICTIONAR

Abdicare = renunțare la tron.

Exil = ședere forțată în afara patriei a unui cetățean, datorată unei pedepse primite în țara de origine.

Înalta Poartă = termen care desemna reședința sultanilor sau, în sens larg, Imperiul Otoman.

Proclamație = document oficial prin care se face cunoscută publicului o decizie importantă a unei autorități sau a unui grup de politicieni.

Reformă = modificarea, transformarea (politică, economică etc.) unui domeniu menită să ducă la o schimbare în bine.

Mihail Kogălniceanu,
prim-ministrul lui Cuza
în perioada marilor reforme

► Citește cu creionul în mână următoarele documente ale domnitorului Alexandru Ioan Cuza:

„Români! Unirea este îndeplinită! (...) Acest fapt măreț, dorit de generațiunile trecute (...) s-a recunoscut de Înalta Poartă și s-a înscris în datinile națiunilor. (...) Alesul vostru vă dă azi o singură Românie. (...) Să trăiască România!”

(Proclamația lui Alexandru Ioan Cuza în legătură cu recunoașterea definitivă a Unirii, 11 decembrie 1861)

„Stăpâni liberi pe brațele și pe ogoarele voastre, nu uitați, mai dinainte de toate, că sunteți plugari; (...) nu părăsiți această frumoasă meserie, care face bogăția țării, și dovediți că în România (...) munca liberă produce îndoit decât munca silită...”

Faceți-vă case bune și îndestulătoare, înconjurați-le cu garduri și cu pomi roditori. *Statorniciți mai ales și pretutindenea școli, unde copiii voștri să dobândească toate cunoștințele trebuitoare pentru a fi buni plugari și cetățeni*, și, mai presus de toate, fiți și în viitor ceea ce ați fost până acum. Fiți bărbați de pace și de bună rânduială...

Și în toată întâmplarea, iubiți România, care de astăzi este dreaptă pentru toți fiii săi.”

(Proclamația lui Alexandru Ioan Cuza privind înfăptuirea reformei agrare și importanța ei pentru țărănime, 14 august 1864)

- Precizează evenimentul istoric la care se referă primul document.
- Enumeră două-trei recomandări pe care le face Cuza țăranilor în al doilea document.
- Folosind și alte surse de informare, scrie un scurt eseu despre Mihail Kogălniceanu și despre contribuția lui la Unirea Principatelor și la modernizarea noului stat.
- Explică înțelesul fragmentului subliniat din al doilea citat. Folosește cunoștințele dobândite la educație civică, precum și următoarele întrebări ajutătoare: ce înseamnă să fii un bun cetățean? De ce crezi că domnitorul considera că școlile îi ajută pe oameni să devină buni cetățeni?

Reține!

- **Alexandru Ioan Cuza** a fost primul domn al **Principatelor Unite**.
- El a inițiat mai multe reforme care urmăreau să îi facă pe țărani proprietari de pământ și știutori de carte.

Exersează

- Caută și citește două povestiri literare despre Cuza și prezintă-le colegilor (spre exemplu, *Moș Ion Roată și Vodă Cuza* de Ion Creangă). Realizează apoi caracterizarea domnitorului așa cum reiese din acestea.
- Folosind informații din alte surse literare, discutați în grupuri de trei elevi despre importanța Unirii Principatelor realizate de Alexandru Ioan Cuza.
- *Dicționar de termeni istorici*: împreună cu toți colegii, ajutați de învățător sau învățătoare, alcătuiți un dicționar de termeni istorici fie în computerul clasei, fie pe o tabletă. La sfârșitul anului școlar, dicționarul vă va ajuta să vă pregătiți pentru recapitularea finală. La acest fișier trebuie să aibă acces orice elev care caută înțelesul unui termen istoric. Forma finală a dicționarului poate fi transmisă prin e-mail sau poate fi imprimată pe hârtie și distribuită tuturor colegilor.

Proclamarea Unirii (tablou de Theodor Aman)

ȘTIAI CĂ?

- În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza au fost înființate primele universități din România, la Iași (1860) și București (1864).
- Soția lui Alexandru Ioan Cuza, Elena Cuza, a sprijinit instituțiile de cultură și educație din țară.

Steag tricolor din timpul domniei lui Al. I. Cuza

JOC DE ROL

Imaginează-ți că l-ai întâlni pe domnitorul Cuza. Interpretează, în fața clasei, rolul unui cetățean român care îi mulțumește lui Cuza pentru reformele sale.

DOMNIA LUI CAROL I – O EPOCĂ DE PROGRES ÎN ISTORIA ROMÂNIEI

După îndepărtarea lui Al. I. Cuza, la cârma țării a fost adus un prinț străin: Carol, descendent dintr-o familie domnitoare germană, Hohenzollern-Sigmaringen, înrudită cu multe familii domnitoare din Europa.

Deși tânăr, Carol I a continuat opera de modernizare a predecesorului său. În timpul domniei sale a fost adoptată prima constituție a țării noastre. Apoi, în cea mai lungă domnie din istoria României, a schimbat din temelii viața locuitorilor. Orașele au înflorit, s-au construit clădiri impunătoare, șosele pietruite și porturi. Industria și comerțul au luat avânt. În același timp, s-au luat măsuri pentru dezvoltarea învățământului și culturii.

Sub conducerea lui Carol, armata română a luptat în Războiul Ruso-Turc, cunoscut în istoria noastră drept Războiul de Independență (1877-1878). Victoria obținută după lupte eroice (la Plevna, Vidin și Smârdan) a dus la recunoașterea independenței țării de către Marile Puteri, ceea ce a permis proclamarea regatului și încoronarea lui Carol și a soției sale, Elisabeta, deveniți astfel primul rege și prima regină ai României. Dinastia lor a condus țara până în anul 1947. Carol I s-a impus contemporanilor prin corectitudine, bun-simț, măsură, modestie și respectarea cuvântului dat.

Carol I

Coroana din oțel a lui Carol I

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Care au fost principalele realizări ale domniei lui Carol I?
 - În timpul cărui război a condus Carol I armata română?
 - Precizează ce a obținut România ca urmare a participării la Războiul Ruso-Turc?
- Decizia de a aduce la conducerea României un domn de alt neam a fost una înțeleaptă sau nu? Scrie un eseu în care să aduci argumente în favoarea opiniei tale.

► Citește cu atenție următoarele documente:

„Noi, autorizați de voința națională, conduși de datoria ce avem de a pune frâu tuturor intrigilor ce au drept scop sugrumarea naționalității noastre și siguri de astă dată că voința națiunii va fi încoronată de cea mai deplină izbândă, supunem, la alegerea directă a națiunii, ca domnitor, pe principele Carol Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen, ce va domni sub numele de Carol I.”

(Proclamația Locotenentei Domnești în legătură cu alegerea lui Carol I ca domn al Principatelor Unite)

„Punând piciorul pe pământul sacru al României, am devenit român. (...) Cetățean azi, mâine, de va fi nevoie, soldat, eu voi împărtăși cu dumneavoastră soarta cea bună și pe cea rea... Primesc cu mândrie această coroană făurită dintr-un tun stropit cu sângele vitejilor noștri și sfântită de Biserică.”

(Declarația lui Carol I)

Răspunde la următoarele întrebări:

- Ce motive ale alegerii lui Carol I ca domnitor al României amintește primul document?
- Cui crezi că aparțineau intrigile care aveau „drept scop sugrumarea naționalității”?
- Ce sentimente manifestă Carol I în declarația sa?

Atacul de la Smârdan reprezentat de pictorul Nicolae Grigorescu

CRONOLOGIE

10 mai 1866 – Carol este proclamat domn al României.

1877-1878 – România participă la Războiul de Independență.

10 mai 1881 – încoronarea lui Carol I și a Elisabetei.

JOC DE ROL

Mihai Eminescu a fost invitat odată la palat de regina Elisabeta. După întâlnire, regina a scris: „Mi-am dat foarte bine seama că, din tot ce i-am oferit în timpul vizitei, ceașca de ceai pe care i-am servit-o eu însămi a fost singurul lucru ce i-a făcut plăcere... El a rămas pentru mine imaginea poetului însuși”. Formează o pereche cu un coleg sau o colegă. Interpretați scena întâlnirii dintre cele două personaje istorice.

VIAȚA CULTURALĂ ȘI ȘTIINȚIFICĂ A ROMÂNIEI

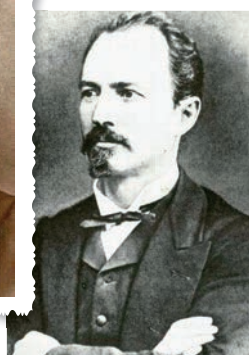
Ion Creangă

I. L. Caragiale

Mihai Eminescu

Nicolae Grigorescu

Carol Davila

Domnia lungă și prestigioasă a lui Carol I a fost una de afirmare strălucită a culturii și științei românești. În acești ani au trăit și au scris poetul Mihai Eminescu, dramaturgul Ion Luca Caragiale și neîntrecutul Ion Creangă.

Tot acum își începe activitatea cel mai mare compozitor român, George Enescu. El era foarte admirat de regina Elisabeta, care îl invita adesea să cânte la Castelul Peleş, construit lângă Sinaia de Carol I.

Pictorii Nicolae Grigorescu, care a participat la Războiul de Independență,

Ion Andreescu și Ștefan Luchian au lăsat tablouri de mare valoare.

Între oamenii de știință ai timpului s-au remarcat istoricul A. D. Xenopol și chimistul Petru Poni.

Medicina românească a progresat datorită lui Carol Davila, care era foarte apreciat de regele Carol I. El a organizat serviciul sanitar, a întemeiat prima facultate de medicină și a fost prezent pe front în timpul Războiului de Independență.

În viața politică a vremii s-au remarcat Ion I. Brătianu și Petre P. Carp.

Poesii de Mihail Eminescu
(1883)

Exersează

- Numește două personalități culturale, respectiv științifice, din timpul domniei lui Carol I. Precizează în ce domeniu a activat fiecare personalitate menționată.
- Enumeră două realizări ale lui Carol Davila.
- Amintește-ți ce ai învățat la limba și literatura română. Completează rândurile tabelului cu datele cerute.

Scriitorul	Cea mai cunoscută operă a sa
Mihai Eminescu	
Ion Creangă	
Ion Luca Caragiale	

Reține!

- **Carol I** a fost domn și rege al românilor vreme de 48 de ani.
- În timpul domniei sale, România și-a câștigat independența față de Imperiul Otoman și a progresat în multe domenii.

Exersează

- Alcătuieste fișe ale personalităților marcante ale vieții culturale din timpul domniei lui Carol I (când au trăit, în ce domeniu s-au remarcat, ce lucrări importante au creat). Subliniază importanța fiecăreia pentru dezvoltarea culturii române.
- *Personalități ale culturii (tehnica acvariului)*: se așază scaunele din clasă sub forma a două cercuri concentrice. Fiecare elev își alege un loc. Elevii observați din cercul interior discută, timp de zece minute, despre viața culturală a României în timpul domniei regelui Carol I. Își expun ideile, le susțin cu argumente și dovezi, se completează reciproc. Observatorii din cercul exterior ascultă ceea ce se discută în cercul interior și fac observații scrise. Apoi, elevii își schimbă locurile (cercul interior trece în exterior și invers), iar rolurile de observator și observat se inversează. Acum foștii observatori completează, cu argumente, discuția.

Intrarea lui Carol I în București (10 mai 1866)

DICTIONAR

Serviciu sanitar = organizație destinată ocrotirii și îngrijirii sănătății populației.

Facultate de medicină = unitate de învățământ superior unde se studiază medicina.

ȘTIAI CĂ?

- La sfârșitul domniei lui Carol I, în 1914, căile ferate române măsurau peste 4 000 de kilometri, față de cei 163 de la data venirii în țară a viitorului rege.
- Coroana lui Carol I, folosită apoi la încoronarea tuturor regilor României, a fost realizată din țeava unui tun turcesc capturat la Plevna de soldații români conduși chiar de domnitor.
- Regina Elisabeta a fost și scriitoare, semnând însă cu alt nume: Carmen Sylva.

EROI AI PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

RĂZBOIUL REÎNTREGIRII NEAMULUI

Armata română înaintea Bătăliei de la Mărășești

La începutul secolului al XX-lea, România își dobândise deja independența, după înfăptuirea unirii celor două principate. Se modernizase și făcuse mari progrese în domeniul economic. Rămăsese însă nerezolvată marea problemă a desăvârșirii unirii, prin alăturarea, într-o singură națiune, a românilor aflați încă sub autoritatea imperiilor vecine, austro-ungar și rus. Această mare împlinire istorică nu s-a putut realiza decât printr-un război, la capătul căruia cele două puteri au fost învinse.

În 1914, când au bubuit tunurile Primului Război Mondial, România a hotărât să rămână neutră. A intrat în luptă abia doi

ani mai târziu, împotriva Austro-Ungariei, care deținea Transilvania și Bucovina.

Prin eroismul popular și susținerea hotărâtă a Franței aliate și a armatei ruse, românii au obținut, în vara anului 1917, victoriile de la Mărăști, Mărășești și Oituz.

Mai apoi, destrămarea marilor imperii otoman, austro-ungar și rus a dus la formarea noilor state naționale în Europa Centrală, printre care s-a numărat și România unită.

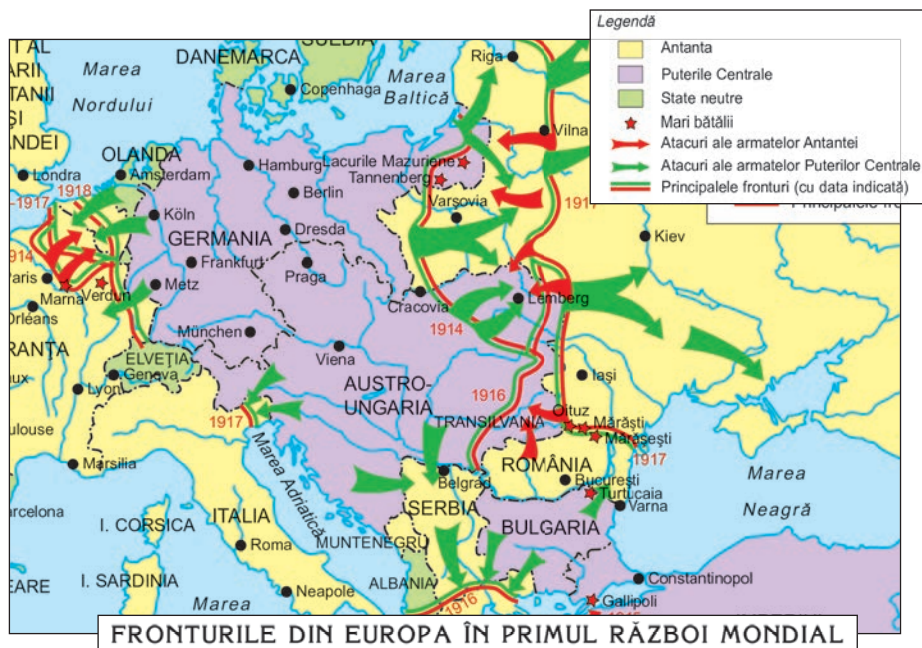
Soldații români străbat o trecătoare din Carpați

Dintre eroii Marelui Război vom prezenta, pe scurt, doar doi, încurajându-vă să căutați, pe monumentele care le-au fost dedicate, numele celor care s-au jertfit în Primul Război Mondial și ale celor fără de care Marea Unire n-ar fi fost posibilă.

Exersează

- Precizează anul intrării României în Primul Război Mondial.
- Menționează unul dintre motivele implicării României în Primul Război Mondial.
- Numește trei bătălii purtate pe teritoriul României.

- După ce ai citit cu atenție legenda hărții, numește două bătălii purtate de armata română în Primul Război Mondial.
- *Știu. Vreau să știu. Am învățat* – *Primul Război Mondial*: copiază următorul tabel în caiet, apoi completează-l cu informații pe care le știai deja, pe care dorești să le mai afli sau pe care le-ai învățat în lecție. Lucrează cu ajutorul colegei sau colegului de bancă:

ȘTIU Ce cred că știu despre Primul Război Mondial?	VREAU SĂ ȘTIU Ce vreau să mai aflu despre Primul Război Mondial?	AM ÎNVĂȚAT Ce am învățat deja despre Primul Război Mondial?

- Următorul citat despre situația monarhiei a fost preluat dintr-un text scris de regina Maria. Citește-l cu atenție, apoi discută-i conținutul cu ceilalți colegi. Ești de acord cu părerile exprimate? Argumentează-ți răspunsul.

„Regii nu trebuie să aibă prieteni. Regii trebuie să fie singuratici și nesociabili, altfel nu sunt adevărați regi. Suntem criticați dacă ne ținem deoparte și, de asemenea, dacă nu ne ținem. Dacă suntem binevoitori, suntem învinuiți că nu suntem destul de demni, dacă ne purtăm cu prea multă demnitate, ni se spune că suntem prea mândri.”

DICTIONAR

Aliate = țări care au semnat înțelegeri prin care se obligă să își ofere una alteia ajutor în cazul unui conflict.

Antanta = alianță militară între Marea Britanie, Franța și Rusia, alături de care România a luptat în Primul Război Mondial.

Primul Război Mondial = război desfășurat între 1914 și 1918 care s-a purtat pe trei continente și care a dus la dispariția imperiilor rus, otoman și austro-ungar, permițând eliberarea teritoriilor românești aflate sub ocupație străină (Transilvania, Bucovina și Basarabia).

Țară neutră = țară care nu ia parte la un război.

CRONOLOGIE

1916 - România intră în Primul Război Mondial.

1919-1920 - semnarea tratatelor de pace.

REGINA MARIA

Regina Maria

Regele Carol I nu a avut urmași, motiv pentru care l-a desemnat drept moștenitor al tronului pe nepotul său, Ferdinand. Acesta s-a căsătorit cu prințesa Maria, nepoata reginei Victoria a Marii Britanii.

Devenită regina României în octombrie 1914, aceasta avea să joace un rol deosebit în toate evenimentele care au urmat. Beneficiind de relații apropiate cu dinastiile din Marea Britanie și Rusia, a înlesnit intrarea țării noastre în războiul mondial alături de Antanta, grupare militară din care făceau parte aceste două puteri.

Pe frontul din Moldova, în iarna grea dintre anii 1916 și 1917, regina Maria și-a câștigat renumele de „mamă a răniților”. Sfidând primejdii de tot felul, ea le-a adus suferinșilor o rază de bucurie și de speranță. Vizitele sale pe front erau consacrate de suverană astfel: „În fiecare zi mă duceam între răniți. Niciodată n-am lăsat o chemare fără răspuns. Cutreieram pretutindeni fără să mă descurajeze vreo privire, vreo oboseală, un drum mai lung. Într-o dimineață, m-am așezat alături de un bolnav care suferise o operație foarte grea. (...) El întinse mâna și am apucat-o în a mea... Atunci, ca foarte de departe, veni ră cuvintele: «Dumnezeu să te apere și să te ție, ca să ajungi împărăteasă, împărăteasa tuturor românilor...»”.

După înfăptuirea României Mari, regele și regina au fost încoronați, în 1922, cu toată strălucirea cuvenită, la Alba Iulia.

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - De ce regina Maria și-a câștigat renumele de „mamă a răniților”?
 - Ce îi urează rănitul reginei? S-a îndeplinit urarea lui?
- Imaginează-ți un dialog cu regina Maria. Ce întrebări i-ai pune în legătură cu munca ei de alinare a răniților?

Regina Maria la patul unui rănit

ECATERINA TEODOROIU

Ecaterina Teodoroiu s-a născut într-o mică așezare de lângă Târgu-Jiu și a fost învățătoare. După izbucnirea Primului Război Mondial, s-a angajat ca infirmieră într-un spital de răniți din Târgu-Jiu, iar în zilele întunecate din toamna anului 1916, când armata română se retrăgea cu pierderi grele, s-a înrolat voluntar.

Cu arma în mână, în mijlocul soldaților, Ecaterina a luptat pe podul de peste Jiu, la Bărbătești și la Filiași (Dolj). Faptele ei de eroism i-au adus gradul de ofițer și înalta decorație „Virtutea Militară” clasa a II-a, pe care i-a prins-o în piept chiar regele Ferdinand.

S-a retras cu armata română în Moldova și a intrat din nou în luptă în vara lui 1917. După bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz, înfruntarea a continuat. La 3 septembrie 1917, la Muncelu, eroina de la Jiu a murit la numai 23 de ani, îmbrăbătându-și soldații: „Înainte, băieți, nu vă lăsați, sunteți cu mine”.

Ecaterina Teodoroiu

Musoleul de la Mărășești

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Unde s-a născut Ecaterina Teodoroiu?
 - În ce lupte s-a făcut remarcată prin fapte de eroism Ecaterina Teodoroiu?
- Compară felul în care regina Maria și Ecaterina Teodoroiu s-au implicat în război. Stabilește asemănări și deosebiri între activitățile lor.
- În timpul Primului Război Mondial și-au pierdut viața milioane de soldați și oameni din spatele frontului. Scrie un eseu în care să îți exprimi opinia în legătură cu acest fapt.
- Privește cu atenție fotografiile celor două eroine ale Primului Război Mondial din aceste pagini. Ce asemănări și ce deosebiri remarci între ele?

Reține!

- Prin jertfa miilor de eroi ai războiului de reîntregire (1916-1918) a fost obținută victoria României și s-a realizat Marea Unire.

Caută, în albumele cu fotografiile familiei tale, imagini ale înaintașilor tăi care au luptat în Primul Război Mondial. Adu-le la școală și discută cu colegii despre semnificația lor.

REGELE FERDINAND ȘI MAREA UNIRE

Episcopul Iuliu Hossu dă citire Rezoluției de la Alba Iulia.

La moartea regelui Carol I, tronul a revenit nepotului său, Ferdinand. Foarte cultivat, noul suveran avea însă o fire rezervată și timidă.

Cu toate acestea, Ferdinand s-a ridicat la înălțimea misiunii sale regale și a știut, în momente dificile, să-și dovedească responsabilitatea cu prețul unor concesii dureroase. S-a arătat, astfel, de acord ca România să intre în război împotriva țării sale de origine, Germania.

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Ce s-a votat la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia?
 - Unde au fost încoronați regele Ferdinand și regina Maria?
- Descrie comportamentul regelui Ferdinand în timpul Primului Război Mondial.
- Observă ținuta și poziția celor trei membri ai dinastiei de Hohenzollern din fotografia alăturată. Cum au fost ei așezați de fotograf? Cum sunt îmbrăcați? Cine se află în centrul fotografiei? De ce?

În momentele foarte grele ale Primului Război Mondial, când țara noastră pierduse jumătate din teritoriu și încerca o ultimă rezistență în Moldova, a știut să însuflească armata română, formată în majoritate din țărani, promițându-le, în schimbul sacrificiului de pe front, pământul atât de dorit.

La Marea Adunare Națională de la Alba Iulia (1 decembrie 1918), la care au participat reprezentanții tuturor comunităților românești din Transilvania, s-a votat unirea tuturor românilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș cu Regatul Român. În plus, delegații au votat și principiile organizării democratice a noului stat, care trebuia să fie unul modern, în care toate națiunile conlocuitoare să se bucure de aceleași drepturi cetățenești.

În anii care au urmat, a fost legiferată reforma agrară și s-au desfășurat alegeri parlamentare pe baza votului universal.

Regele Carol I cu nepotul său, Ferdinand, și fiul acestuia, viitorul Carol al II-lea.

► Citește cu creionul în mână următoarele texte:

„Marele Sfat Național declară că nu voiște (...) ca din asupriți cum am fost să devenim asupritori. Voim să asigurăm libertatea pentru toți și dezvoltarea pentru toate popoarele conlocuitoare. Noi, care am vărsat lacrimi văzând limba noastră scoasă din școli, din biserici (...), nu o vom lua altora.”

(Discursul lui Iuliu Maniu, Alba Iulia, 1 decembrie 1918)

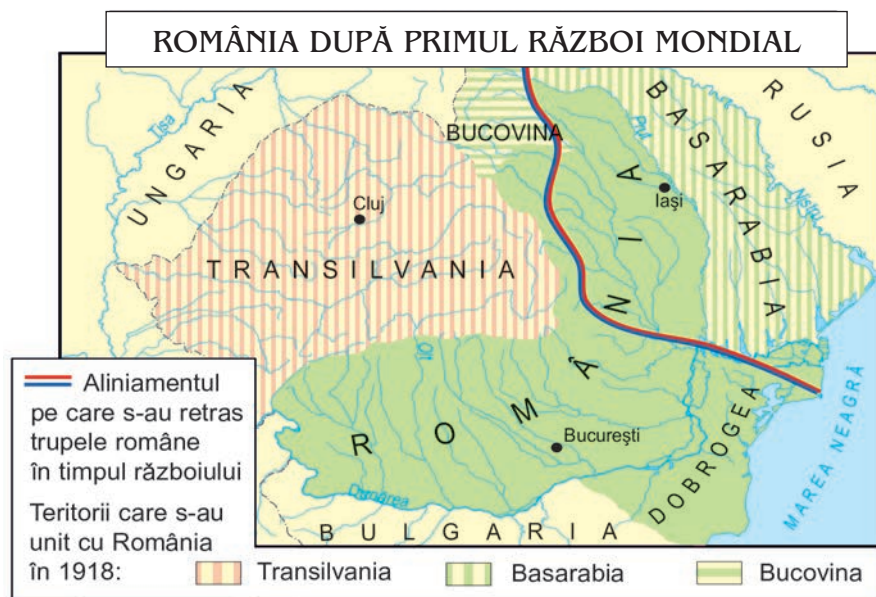
„Ca principii fundamentale la alcătuirea noului stat român, Adunarea Națională proclamă:

- deplina libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare;
- înfăptuirea desăvârșită a unui curat regim democratic, votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune;
- desăvârșita libertate de presă, asociere și întrunire;
- reforma agrară radicală.”

(Rezoluția Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, 1 decembrie 1918)

Răspunde la următoarele întrebări:

- Ce drepturi mărturisește Iuliu Maniu în discursul său că le erau încălcate românilor în Transilvania înainte de Marea Unire?
- Care sunt principiile democratice stabilite de membrii Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia ca temelie a noului stat?

DICTIONAR

Conlocuitor = care locuiește împreună cu altcineva în același teritoriu.

Obștesc = general, colectiv, care aparține întregului popor.

CRONOLOGIE

1918 – se încheie Primul Război Mondial.

1 decembrie 1918 – are loc Marea Adunare Națională de la Alba Iulia care proclamă unirea Transilvaniei cu Țara.

1922 – Ferdinand și Maria sunt încoronați la Alba Iulia ca regi ai României Mari.

1923 – este adoptată o nouă constituție, legea fundamentală a țării, considerată printre cele mai moderne din Europa.

*Ion I.C. Brătianu,
unul dintre fondatorii
României Mari*

*Stema României Mari
(1921)*

*Iuliu Maniu,
unul dintre organizatorii
Marii Adunări Naționale
de la Alba Iulia*

- Privește cu atenție harta de la pagina 19, apoi identifică teritoriile care s-au unit cu România în 1918.
- Citește cu atenție următoarele documente referitoare la regele Ferdinand:

„Ați greșit când ați vorbit de interesele dinastiei. Nu cunosc interesele dinastiei. Nu cunosc decât interesele țării. În conștiința mea, aceste două interese se confundă. Dacă m-am hotărât să fac acest pas grav e fiindcă (...) am ajuns la convingerea adâncă și nestrămutată că el corespunde cu adevăratele aspirații ale neamului a cărui răspundere o port în ceasul de față. Dinastia va urma soarta țării, învingătoare cu ea sau învinsă cu ea, deoarece dinastia mea este română. Rău ați făcut când ați numit-o străină, germană. Nu! E română. Românii l-au adus aici pe unchiul meu, ca să întemeieze o dinastie națională, și revendic pentru casa mea cinstea de a fi îndeplinit în întregime misiunea pe care acest popor i-a încredințat-o.”

(Regele Ferdinand I despre decizia intrării României în război și despre caracterul național al dinastiei sale, 1916)

„Luminoasă va rămâne în istoria unui neam veșnic nedreptățit de soartă din secol în secol și din sacrificiu în sacrificiu clipa în care vitejia unui popor s-a sprijinit pe eroica lui loialitate pentru a întregi țara în dreptele ei hotare. Cel mai mare moment din istoria noastră milenară va rămâne legat de numele lui.”

(Nicolae Iorga despre regele Ferdinand I)

- Menționează două trăsături morale ale regelui Ferdinand care se desprind din declarația sa prezentată în primul text.
- Menționează unul dintre motivele pentru care regele Ferdinand considera că dinastia sa era națională, românească, așa cum reiese din primul text.
- Folosind textul aparținând istoricului Nicolae Iorga, realizează o caracterizare a regelui Ferdinand I.

Reține!

► După Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918, unde s-a votat unirea tuturor românilor din Basarabia, Bucovina, Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, în octombrie 1922, regele Ferdinand și regina Maria au fost încoronați la Alba Iulia.

Exersează

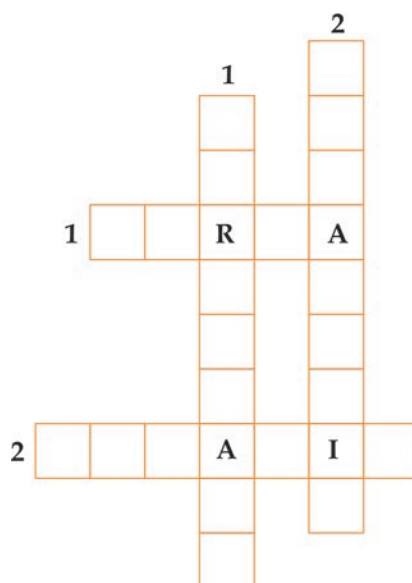
- Redactează un text cu titlul „Aș dori să fiu precum...”, având drept model personalitatea regelui Ferdinand sau a reginei Maria.
- Dezleagă următorul rebus:

ORIZONTAL:

1. Regină a României (1914-1927).
2. Numele țării noastre.

VERTICAL:

1. Rege al României (1914-1927).
2. Orașul Unirii.

Muzeul Unirii din Alba Iulia, clădirea unde s-a semnat actul Marii Uniri.

PROIECT

Organizează cu clasa ta un tur al castelelor și palatelor care amintesc de familia regală a României. După vizitarea fiecărui obiectiv turistic, completează albumul foto din colțul muzeistic al clasei cu noile poze făcute de tine. Piese albumului pot fi folosite și în celelalte lecții despre regii României.

ȘTIAI CĂ?

La 14 decembrie 1918, atunci când delegația Transilvaniei a venit la București pentru a-i înmâna regelui Ferdinand I Actul Unirii, Ion I.C. Brătianu a rostit următoarele: „Vă așteptam de o mie de ani și ați venit ca să nu ne mai despărțim niciodată. Sunt în viața unui neam clipe de fericire atât de mari, încât ele răscumpără veacuri întregi de suferință.”

ROMÂNIA ÎN TIMPUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

ROMÂNIA INTERBELICĂ

Anii care au urmat Marii Uniri au adus succese importante unei țări care își dubla-se întinderea și resursele. Industria a crescut semnificativ, fără însă a depăși poziția pe care o avea în economie agricultura. Aceasta nu a putut progresa, deoarece în gospodăria țărănească se lucra cu mijloace învechite un pământ insuficient pentru a asigura bunăstarea.

Democrația, deși consolidată prin adoptarea unei noi constituții, în 1923, nu a fost atât de puternică încât să-l împiedice pe urmașul regelui Ferdinand, Carol al II-lea, să conducă statul în mod autoritar.

În perioada interbelică au devenit cunoscuți numeroși intelectuali și artiști: istoricul Nicolae Iorga, muzicianul George Enescu, sculptorul Constantin Brâncuși și scriitorii precum Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Lucian Blaga, George Călinescu sau Ion Barbu. Din păcate, numărul știutorilor de carte din România era încă foarte mic. În capitala țării, străzile principale puteau fi considerate „micul Paris”, copia centrului capitalei Franței, dar, la numai un kilometru distanță, străzile de la periferie erau neasfaltate, lipsite de canalizare și electricitate.

Moment de reculegere pentru pierderea Basarabiei și Bucovinei de Nord, București, 1940

Alianțele militare ale României, care a rămas alături de democrațiile occidentale, nu au reușit să mențină Marea Unire. Înțelegerile secrete dintre Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS) și Germania nazistă au dus la prăbușirea României Mari în vara anului 1940. URSS a luat Basarabia, Ungaria a ocupat Transilvania de nord, iar Bulgaria, sudul Dobrogei. Urmările pierderilor teritoriale au fost imediate: regele Carol al II-lea a părăsit tronul, iar România a intrat în al Doilea Război Mondial alături de Germania.

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Care au fost consecințele economice ale Marii Uniri?
 - De ce s-a prăbușit România Mare?
- Participă la un concurs „Cine știe câștigă”, în cursul căruia un coleg va adresa clasei întrebări despre Iorga, Enescu ș.a.

AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

România a încercat să își recupereze teritoriile pierdute. Soluția care părea cea mai convenabilă era o alianță cu Germania împotriva Rusiei sovietice, alianță în care România a intrat în toamna anului 1940. În vara anului următor, Basarabia și Bucovina au fost realipite țării noastre. Armata română a rămas alături de cea germană în înaintarea acesteia în Uniunea Sovietică, dar a suferit, în anii 1943-1944, grele înfrângeri. La 23 august 1944, armata română a întors armele împotriva Germaniei lui Adolf Hitler și a eliberat apoi Transilvania, Ungaria și Cehoslovacia.

România a fost ocupată însă de trupele sovietice, drept urmare, în câțiva ani, regele Mihai I a fost silit să renunțe la tron și să părăsească țara. A fost instaurat regimul comunist după model sovietic.

Regele Mihai I al României

Avioane românești de luptă din al Doilea Război Mondial

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - De ce a intrat România într-o alianță cu Germania lui Adolf Hitler?
 - Când a ieșit România din alianța cu Germania?
- Numește regimul instaurat în România după abdicarea regelui Mihai I.

DICTIONAR

Dictatură = formă de guvernare în care toată puterea este concentrată în mâna unei singure persoane sau a unui grup foarte restrâns.

Interbelică = (aici) dintre cele două războaie mondiale.

URSS = Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, federație de state care ocupa estul Europei și o parte din Asia Centrală și de Nord; era condusă de la Moscova de conducătorul partidului comunist unic.

Infanterist român
(în uniforma de campanie
din 1941)

ȘTIAI CĂ?

Regele Mihai era foarte tânăr în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. El se născuse la 25 octombrie 1921, la Sinaia. Copil fiind, a domnit între 1927 și 1930, apoi din 1940 până în 1947.

Exersează

➤ Copiază textul de mai jos în caiet și citește-l apoi cu atenție. În timpul lecturii, marchează propozițiile sau paragrafele cu următoarele coduri:

- semnul „√” pe margine, dacă tot ce ai citit confirmă un fapt pe care îl știai sau credeai că îl știi;
- semnul „-” pe margine, dacă unele dintre informații contrazic sau sunt diferite de ceea ce știai sau credeai că știi;
- semnul „+” pe margine, dacă informația este nouă pentru tine;
- semnul „?” pe margine, dacă informația îți este neclară sau ai vrea să afli mai multe despre subiect.

După ce ai încheiat lectura, analizează conținutul documentului împreună cu toți colegii și învățătorul sau învățătoarea pe baza semnelor aplicate pe margine și completează un tabel la tablă care să conțină părerile elevilor exprimate la fiecare semn notat pe marginea documentului:

„Români!

Poporul nostru înțelege să fie stăpân pe soarta sa. Dictatura a luat sfârșit și cu ea încetează toate asupririle. Noul guvern înseamnă începutul unei noi ere, în care toate drepturile și libertățile tuturor cetățenilor țării sunt garantate și vor fi respectate. Alături de armatele aliate vom trece hotarele impuse prin dictatul nedrept de la Viena pentru a elibera pământul Transilvaniei noastre de sub dominația străină.”

(Proclamația regelui Mihai către țară, 23 august 1944)

- Precizează cine a fost Mihai I.
- Precizează două evenimente la care se referă Mihai I în proclamația sa.
- Folosește și alte surse de informare, apoi discută cu restul colegilor despre dictatura la care se referea regele Mihai în discursul său.
- Vizionează, împreună cu colegii de clasă, un film de război despre al Doilea Război Mondial. Interpretați apoi o scenă de luptă așa cum ați văzut în film. Evidențiați, prin interpretare, eroismul militarilor participanți.

Reține!

- La **23 august 1944**, România a întors armele împotriva Germaniei. Au eliberat apoi Transilvania, Ungaria și Cehoslovacia.
- În vara anului 1944, România a fost ocupată de trupele sovietice; treptat, s-a instaurat **regimul comunist**.
- Pe fronturile celui de-al Doilea Război Mondial au murit peste 800 000 de români dintr-o populație care nu depășea 12 000 000 de locuitori.

Exersează

- Caută cărți de memorii ale unor martori ai celui de-al Doilea Război Mondial. Notează-ți cele mai interesante amintiri pe care le-au scris despre acea perioadă din viața lor.
- Citește cu atenție textul de mai jos, un fragment din *Jurnalul* ofițerului Constantin Sănătescu și, după ce ai cercetat și alte surse despre situația armatei române pe Frontul de Est, scrie un eseu de o jumătate de pagină în care să îți exprimi opinia despre înaintarea armatei noastre în Uniunea Sovietică:

„Pe Frontul de Est... nu avem benzină deloc, cerșim prin toate părțile, dar fără rezultat, armata unei țări cu atâta benzină ca România stă înțepenită și nu se poate mișca; multe anomalii se mai întâmplă și în lumea asta...”

Intrarea trupelor sovietice în București (30 august 1944)

DICTIONAR

Comunism = sistem politic care pretindea că urmărește instaurarea proprietății comune.

CRONOLOGIE

1939 – începe al Doilea Război Mondial.

1940 – România pierde Basarabia, Transilvania de la nord de Mureș și sudul Dobrogei și încheie o alianță cu Germania nazistă.

1941 – Basarabia și Bucovina sunt realipite țării; armata română își continuă înaintarea în U.R.S.S.

1943-1944 – trupele române suferă înfrângeri grele pe Frontul de Est.

23 august 1944 – armata noastră întoarce armele împotriva Germaniei naziste.

1947 – regele Mihai I este silit să abdice; în România se instaurează un regim comunist.

COMUNISMUL ȘI REVOLUȚIA DIN 1989

Demonstrație la care participarea era obligatorie.

După alungarea regelui Mihai I și proclamarea Republicii Populare Române (1947), comuniștii au preluat conducerea țării. Au fost confiscate averile celor ce dețineau fabrici, uzine și bănci. Apoi, a venit rândul țăranilor, cărora li s-a cerut să renunțe la bunurile lor și să le cedeze gospodăriilor agricole colective.

Legile hotărau rolul conducător al partidului unic, iar cetățenii nu beneficiau de drepturi și libertăți. Cei care s-au opus regimului au luat drumul închisorilor. La începutul anilor 1960, comuniștii români au încercat să îngrădească puterea exercitată de U.R.S.S. asupra țării, apropiindu-se de Occident, dar și de China. Nicolae Ceaușescu

Nicolae Ceaușescu

a devenit conducătorul partidului și, apoi, al statului.

La început, Ceaușescu a colaborat cu țările din Occident, modernizând industria și îmbunătățind viața oamenilor. Din 1971, s-a reorientat, preferând modelul comunismului asiatic, care așeza în centrul societății figura conducătorului.

Situația României s-a agravat după 1980. Lipsurile au devenit din ce în ce mai mari: din alimentele de bază (pâine, lapte, ulei etc.) fiecare avea dreptul doar la o porție limitată în fiecare lună; în blocuri curentul electric și căldura se opreau frecvent.

Coadă la alimente în București (1986)

Nemulțumirea populației a declanșat la Timișoara, în decembrie 1989, o manifestație populară anticomunistă, reprimată sângeros. La 21 și 22 decembrie 1989, zeci de mii de oameni au ieșit în stradă în București și în alte orașe și i-au îndepărtat pe Ceaușescu și pe comuniști de la putere.

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
- Cine a preluat conducerea țării după izgonirea regelui Mihai?
 - Ce schimbări s-au produs în societate?
 - Cum trăiau oamenii în anii 1980?
 - Ce eveniment s-a petrecut în 1989 în România?

► Citește cu creionul în mână următorul text despre planul de transformare a României într-o țară comunistă. Acesta fusese primit de la Moscova de noii conducători ai țării:

„Desăvârșirea reformei agrare, prin confiscarea marilor moșii și ruina moșierilor. Desființarea armatei, în forma ei actuală, și crearea unei armate noi. (...) Micile gospodării țărănești trebuie desființate, pentru a-i lipsi pe țărani mici proprietari de pământ de mașini și vite. Aceasta va deschide calea absorbirii lor în sistemul colectivist. Abdicarea regelui și exilarea familiei regale. (...) Îndreptarea populației rurale spre industrie. Suprimarea partidelor istorice prin arestarea, uciderea și răpirea membrilor lor. Niciunui străin, cu excepția celor din țările de sub influență sovietică, nu i se va permite intrarea în România.”

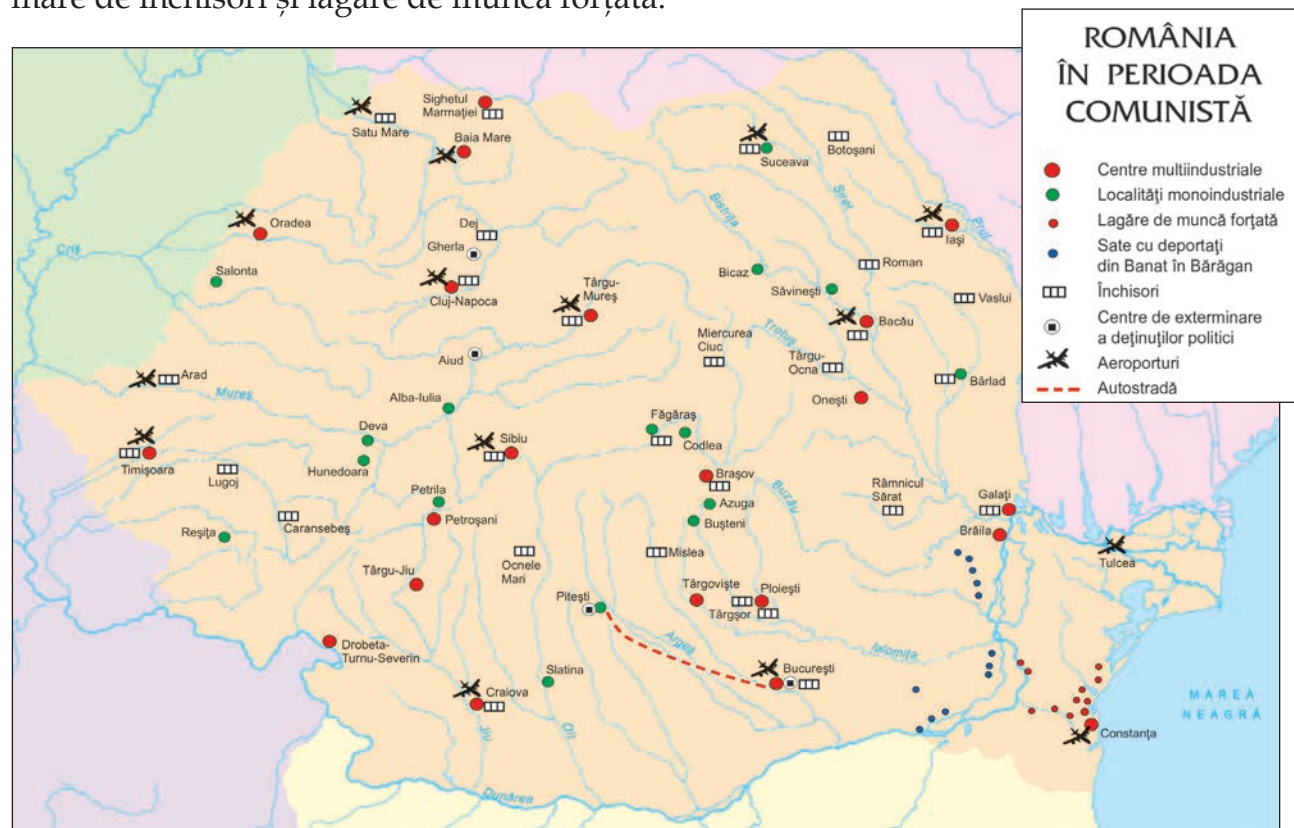
• Precizează patru puncte ale planului de transformare a României într-o țară comunistă.

► Privește cu atenție harta de mai jos și legenda ei. Precizează care sunt, după părerea ta, două cauze ale numărului mare de închisori și lagăre de muncă forțată.

DICTIONAR

Lagăr = (aici) loc unde erau închiși în perioada comunistă cei care se opuneau dictaturii partidului unic.

A (se) reorienta = a se îndrepta într-o nouă direcție.

ÎNCEPUTUL UNEI NOI ERE ÎN ISTORIA ROMÂNIEI, ADERAREA LA NATO ȘI INTRAREA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Cea mai importantă înfăptuire a anilor care au urmat căderii comunismului în România a fost aderarea țării noastre la **Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (North Atlantic Treaty Organization în limba engleză sau, pe scurt, NATO)** în 2004 și intrarea țării noastre în Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007. NATO este o organizație politico-militară care are scopul de a menține pacea și independența statelor membre, de a realiza o apărare comună. Înființată în 1949, ea cuprinde în prezent 29 de state din Europa și America de Nord.

Uniunea Europeană (UE), alcătuită astăzi din 28 de state, este o organizație care reunește resurse importante și este o garanție a creșterii economice și a prosperității. Instituțiile sale promovează și consolidează democrația, precum și deplina egalitate în drepturi și libertăți a tuturor cetățenilor europeni.

Simbolurile cele mai cunoscute ale Uniunii Europene sunt drapelul și imnul. Drapelul este albastru cu douăsprezece stele aurii care conturează un cerc. *Oda bucuriei*, un fragment din Simfonia a IX-a a compozitorului german Ludwig van Beethoven, este *Imnul Europei unite*. Moneda unică a Uniunii este euro (prescurtare a cuvântului Europa), iar Ziua Europei se sărbătorește la 9 mai.

Parlamentul European (Strasbourg, Franța)

Banca Centrală Europeană

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Ce este NATO? Ce rol are?
 - Ce este Uniunea Europeană? Ce valori promovează?
 - Care sunt simbolurile Uniunii Europene?
 - De unde provine numele monedei unice europene?
 - Când se serbează Ziua Europei?
- Folosește și alte surse de informare, inclusiv manualul de educație civică, pentru a afla mai multe despre valorile promovate de Uniunea Europeană și NATO. Redactează o fișă în care să prezinți care sunt avantajele pe care le are România în calitate de membră a acestor organizații.

Exersează

➤ Citește cu atenție următorul document, apoi explică de ce aderarea României la NATO reprezintă o garanție a păstrării independenței țării noastre:

„Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau a mai multora dintre ele în Europa sau în America de Nord va fi considerat un atac împotriva tuturor.”

(Tratatul Atlanticului de Nord, actul de constituire a NATO, 1949)

➤ Întreabă-i pe părinții sau bunicii tăi cum era viața lor înainte de 1989 și cum s-a schimbat, începând cu 1990. De unde își procurau alimentele de bază? Cum își petreceau timpul liber? Participau la acțiunile obligatorii organizate de unitățile de învățământ, dar și de fabrici și uzine? Notează răspunsurile lor, apoi alcătuiește un eseu despre viața din România comunistă și prezintă-l colegilor.

Reține!

- În 1947 a fost proclamată Republica Populară Română și a început un proces de transformare a țării după modelul comunismului sovietic.
- Nicolae Ceaușescu a preluat conducerea țării în 1965.
- **Revoluția din 1989** i-a alungat de la putere pe comuniști și a instaurat democrația în România.

CRONOLOGIE

1949 - se constituie, la Washington, NATO.

1957 - sunt puse bazele Pieței Comune, pe care s-a întemeiat Uniunea Europeană.

2004 - România devine membră NATO.

2007 - România devine membră a Uniunii Europene.

ȘTIAI CĂ?

Versurile *Imnului Europei unite* au fost compuse de poetul german Friedrich Schiller:

„Cine a avut norocul
De prieteni buni
să dea,
Cine știe ce-i iubirea
Lângă noi cântând
să stea.

Fericit un suflet drag
Te poate face pe
pământ,
Cine n-a simțit iubirea
Plece dintre noi,
plângând.”

SĂ NE AMINTIM!

1. Scrie A (adevărat) sau F (fals) în caseta corespunzătoare fiecărui enunț de mai jos.

A. Carol I provenea din familia germană de Hohenzollern-Sigmaringen.	
B. Primul Război Mondial a început în 1912.	
C. România a devenit membră a Uniunii Europene la 1 ianuarie 2007.	

2. Completează spațiile libere, astfel încât enunțurile următoare să fie corecte:

- Alexandru Ioan Cuza a fost ales domn în M..... , apoi în T..... R.....
- Carol I a condus armata română în războiul împotriva Imperiului.....
- Marea Adunare Națională din 1918 a avut loc la
- După abdicarea regelui Mihai I, în România s-a instaurat regimul
- Revoluția Română din 1989 a izbucnit în orașul

Farfurie din serviciul de porțelan al domnitorului Al. I. Cuza

3. Stabilește corespondența între fiecare personaj istoric și războiul care s-a desfășurat în vremea domniei acestuia, punând semnul X în caseta corespunzătoare.

Războiul	Regele		
	Mihai I	Ferdinand I	Carol I
Războiul de Independență			
Primul Război Mondial			
Al Doilea Război Mondial			

4. Completează tabelul de mai jos, notând literele A, B, C sau D în căsuțele corespunzătoare, pentru:

- A – reginele României;
- B – teritorii pierdute de România în 1940;
- C – țări eliberate de ostașii români în 1944-1945;
- D – bătălii din Primul Război Mondial.

	Basarabia
	Oituz
	Cehoslovacia
	Elisabeta
	Sudul Dobrogei
	Ungaria
	Mărășești
	Maria

PROIECT INTERDISCIPLINAR

Lucrează în echipă cu trei colegi pentru realizarea unei fișe de proiect interdisciplinar, după modelul de mai jos. Mult succes!

UN PERSONAJ ISTORIC

Proiect interdisciplinar
(istorie, limba și literatura română, educație civică,
arte vizuale și abilități practice)

1. Care este obiectivul:

Dorința de a cunoaște mai multe despre un personaj istoric al cărui nume a rămas în istoria și cultura țării noastre.

De exemplu: Alexandru Ioan Cuza, „Domnul Unirii”, și rolul acestuia în realizarea Unirii Principatelor Române și în modernizarea României.

2. Ce vă propuneți:

Să realizați o prezentare a unui personaj istoric, în cuprinsul căreia să evidențiați importanța acestuia pentru istoria României.

3. Cine participă:

(Scrieți numele colegilor din grupul care va realiza proiectul.)

4. Cum veți putea realiza:

(Scrieți câteva modalități prin care ați putea definitiva proiectul: organizarea unei excursii la Ruginoasa, a unor vizite la muzee și monumente care amintesc de Cuza, realizarea caracterizării domnitorului sau a unei prezentări video cu picturi înfățișându-l pe domnitor etc.)

5. Ce veți face:

(Enumerați cel puțin trei activități prin care veți realiza ceea ce v-ați propus.)

Steag tricolor (din timpul domniei lui Al. I. Cuza)

6. De ce veți avea nevoie:

(Enumerați resursele de care veți avea nevoie și estimați timpul necesar realizării activităților.)

7. Pe cine veți implica:

(Enumerați persoanele care vă vor sprijini: învățătoarea/învățătorul clasei, profesori, părinți, sponsori etc.)

8. Cum vă veți da seama că ați avut succes:

(Scrieți cine și în ce mod va aprecia ce ați realizat prin acest proiect.)

Evaluarea proiectului:

Suficient – fișă realizată parțial, prin completarea unei părți din cerințe.

Bine – fișă realizată integral, cu definitivarea tuturor cerințelor.

Foarte bine – fișă realizată integral, completată de realizarea practică a proiectului.

SĂ NE AUTOEVALUĂM!

Copiază în caiet următoarele exerciții, apoi rezolvă-le.

1. Alege varianta corectă de răspuns, scriind A (adevărat) sau F (fals) în caseta corespunzătoare fiecărei afirmații de mai jos.

A ajutat răniții în Primul Război Mondial:		A/F
A.	Regina Elisabeta	
B.	Ecaterina Teodoroiu	
C.	Elena Cuza	
D.	Regina Maria	

2. Asociază fiecărui domnitor evenimentul istoric petrecut în timpul domniei sale.

Domnitorul	Evenimentul istoric
Al. I. Cuza	Proclamarea Regatului României
Carol I	Marea Unire
Ferdinand I	Unirea Principatelor
Mihai I	Eliberarea Transilvaniei în 1944

3. Stabilește care răspuns este cel corect, prin încercuirea literei corespunzătoare.

A. Cuza a stabilit capitala Principatelor Unite la:

a. Iași b. Alba Iulia c. Timișoara d. București

B. Elisabeta a fost soția regelui:

a. Carol I b. Carol al II-lea c. Ferdinand d. Mihai I

C. Din 1965 până în 1989, conducătorul României a fost:

a. Mihai I b. Nicolae Ceaușescu c. Ion Antonescu d. Ferdinand I

D. Drapelul Uniunii Europene are:

a. 12 flori b. 12 stele c. 12 frunze d. 12 copaci

Autoevaluare

	Suficient ○	Bine ○○	Foarte bine ○○○	Nr. de cercuri	
1.	o corespondență	2-3 corespondențe	4 corespondențe	↓	
2.	o variantă corectă	2-3 variante corecte	4 variante corecte	↓	
3.	un răspuns corect	2-3 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte	↓	
				2-4 din 9 →	Suficient
				5-7 din 9 →	Bine
				8-9 din 9 →	Foarte bine

Calificativ final:

CULTURĂ ȘI PATRIMONIU

În acest capitol vei învăța despre patrimoniu. Acesta cuprinde totalitatea bunurilor culturale: construcțiile cu valoare istorică și monumentele care aparțin unei comunități locale ori naționale, sau tezaurului european și mondial.

Risipite pe cuprinsul țării noastre, acestea au reprezentat un motiv de mândrie atât pentru cei care le-au înălțat, cât și pentru cei care le-au păstrat cu venerație în decursul veacurilor.

Și pentru noi, românii, patrimoniul constituie o dovadă a capacității de creație a poporului nostru.

În acest capitol, îți vei forma următoarele competențe specifice:

- ▶ să recunoști preocupări ale oamenilor pentru raportarea la timp și spațiu;
- ▶ să identifice surse istorice utilizând o varietate de instrumente, inclusiv tehnologiile de informare și comunicare;
- ▶ să aplici procedee simple de analiză a surselor pentru a identifica informații variate despre trecut;
- ▶ să utilizezi corect termeni istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă;
- ▶ să manifesti atitudini deschise în cazul unor situații care presupun comunicarea.

106 d.H.
*Dacia devine
provincie romană*

1459
*Prima menționare
documentară a Bucureștiului*

ANTICHITATE

EVUL MEDIU

EPOCA MODERNĂ

Secolul al VII-lea î.H.
*Întemeierea coloniilor grecești
de pe malul Mării Negre*

1370
*Ctitorirea Mănăstirii Vodița,
prima din Țara Românească*

1875
*Începe construirea
Castelului Peleş*

LOCURI ISTORICE DIN COMUNITATEA LOCALĂ

Ruinele fostei mănăstiri Vodița

Într-o lecție anterioară, despre comunitatea locală, Dana a observat și a studiat, la sugestia doamnei învățătoare, locurile aflate mai aproape sau mai departe de casa ei, instituțiile locale, modul de viață, tradițiile și sărbătorile, inclusiv cele religioase, ale comunității sale. A constatat că prezentul este strâns legat de trecut. Dar, totodată, a înțeles că viața prezentului nu este totul. Pretutindeni în jurul nostru există monumente ale trecutului. Multe dintre ele fac parte din ceea ce numim patrimoniul cultural local și național. În această categorie intră casele memoriale, bisericile și mănăstirile, sediile unor instituții, statuile și multe altele.

MĂNĂSTIRILE – PĂSTRĂTOARE ALE ISTORIEI ȘI CREDINȚEI ROMÂNEȘTI

Clădirile primelor mitropolii au fost înălțate în Evul Mediu în vechile cetăți de scaun de la Curtea de Argeș și de la Suceava și tot de atunci datează și primele mănăstiri: Vodița și Tismana, ambele situate în Țara Românească.

Numărul lor a crescut în anii care au urmat. Domnitorii români au găsit în Biserică o mare susținătoare. Cărturarii de care avea nevoie societatea erau, majoritatea, preoți sau călugări. În toate chestiunile importante, primul sfetnic era mitropolitul. Bisericile și mănăstirile ne-au însoțit întreaga istorie, din vremuri îndepărtate până în zilele noastre.

Mănăstirea Vodița în prezent

DICTIONAR

Mitropolie = instituție a Bisericii Ortodoxe Române condusă de un mitropolit.

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Ce monumente ale trecutului pot fi întâlnite în localități?
 - De ce sunt considerate bisericile și mănăstirile păstrătoare ale istoriei și credinței românești?

ISTORIA SUB OCHII NOȘTRI – STRĂZI, CASE ȘI MONUMENTE DIN COMUNITATE

Pentru a descoperi mai multe despre orașul său, Dana a făcut o plimbare prin București. A început cu cea mai importantă stradă a capitalei – Calea Victoriei. Aceasta s-a numit mai întâi Podul Mogoșoaiei, în vremea domnitorului Constantin Brâncoveanu, care a construit acest drum, podit cu bârne de lemn. Denumirea actuală, Calea

Victoriei, se leagă de momentul intrării în București, în 1878, a trupelor victorioase în Războiul de Independență. De-a lungul ei se întâlnesc clădiri cu diferite destinații, cele mai multe sedii de instituții, case memoriale, muzee, biserici. Iată mai jos câteva monumente bucureștene. Încearcă să alcătuești și tu un afiș similar al localității tale.

Palatul Poștelor
la începutul secolului
al XX-lea
(astăzi sediul Muzeului
Național de Istorie
a României)

Palatul CEC
(Casa de Economii și
Consemnațiuni), astăzi
sediul CEC Bank

La 1683, Maria,
soția domnitorului
Șerban Cantacuzino,
a ridicat biserica zisă
„a Doamnei”.

Monumentul Eroilor
Ceferiști de la Gara
de Nord (1923)

Palatul Cantacuzino,
în prezent
Muzeul Național
„George Enescu”

Arcul de Triumf închinat victoriei
obținute de armata română în Primul
Război Mondial și realizat în două
etape (1922 și 1935-1936).

Monumentul Aviaților
sau Monumentul Eroilor
Aerului (1935)

Monumentul Eroilor Pătrii
(1957) căzuți în al Doilea
Război Mondial aflat în fața
Universității Naționale de
Apărare „Carol I”.

PROIECT

Formează o echipă cu copiii din grupul tău de joacă de la bloc sau de pe stradă. Mergeți la monumentul cel mai apropiat de locuințele voastre. Priviți cu atenție, pe toate fețele, monumentul și notați-vă conținutul inscripțiilor sale, desenați-l pe coli de hârtie sau fotografiați-l. Prezentați-le apoi mapa monumentului colegilor voștri.

Statuia episcopului Áron Márton din Cluj-Napoca, monument al comunității ungare

ȘTIAI CĂ?

- În orice localitate din țară există cel puțin un monument istoric.

Exersează

► *Explozia stelară* – Muzeul Național de Istorie a României: Cu ajutorul colegilor, folosind și alte surse de informare, completează steaua cu întrebări (și răspunsuri) despre Muzeul Național de Istorie a României.

Exemplu: Când a fost înființat muzeul?

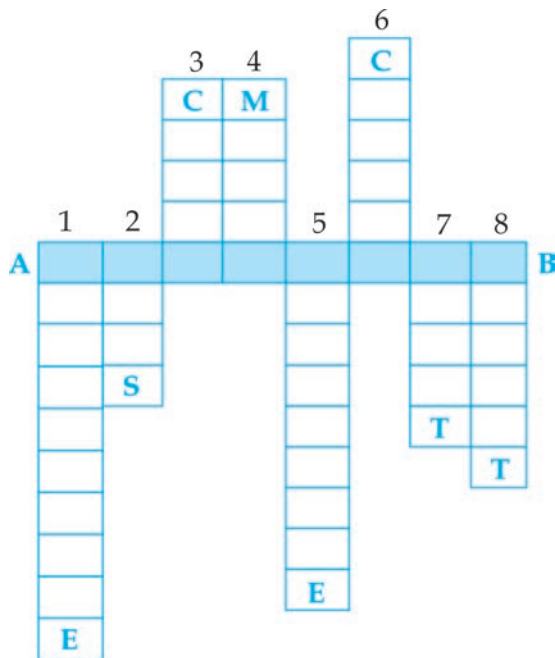
► Alege un monument reprezentativ din localitatea ta. Confeționează, cu ajutorul a trei colegi sau colege, o cocardă sau o insignă cu imaginea acestui monument, pe care s-o distribuie participanților la o adunare publică din localitatea ta prilejuită de ziua localității, ziua națională etc.

► Prezintă, așa cum ai citit pe plăcuțele de pe monumentele din localitatea ta sau cum ai observat pe plăcile sculptate, cum a evoluat modul de viață al oamenilor locului de-a lungul timpului, în diferite perioade istorice (cum lucrau pământul, cum locuiau, care erau portul tradițional și obiceiurile etc.).

Grand Hôtel du Boulevard din București înainte de a fi renovat.

- Regizează un film de prezentare a școlii tale, prin care să convingi cât mai mulți copii să studieze aici. Redactează scenariul astfel încât să pui accent pe istoria școlii, pe rolul ei în comunitatea locală. Pentru documentare, pune întrebări oamenilor care cunosc istoria școlii tale: doamna învățătoare sau domnul învățator, profesorii școlii, foștii absolvenți, persoanele mai în vârstă care locuiesc în preajma școlii etc.
- Rezolvă următorul rebus. Vei obține, pe orizontala AB, un cuvânt care arată o sculptură sau o construcție ridicată în cinstea unui eveniment sau a unei personalități.

1. Instituție a Bisericii Ortodoxe Române unde își are sediul un mitropolit.
2. Tip de localitate mare cu multe monumente.
3. Tip de localitate rurală care, de obicei, nu are monumente.
4. Instituție unde se păstrează surse istorice.
5. Locul unde trăiesc călugărițe sau călugări.
6. Așezare întărită cu ziduri, așa cum a fost Sarmizegetusa.
7. Grad de rudenie al lui Mihai I față de Ferdinand I.
8. Timpul studiat de istorie.

DICTIONAR

Patrimoniul = moștenire culturală a unei comunități.

Reține!

- Există **monumente ale trecutului** care au intrat în patrimoniul **local** și **național**: case memoriale, biserici și mănăstiri, sedii de instituții, statui și multe altele.
- Sediile primelor **mitropolii** s-au stabilit în Evul Mediu în vechile cetăți de scaun de la Argeș și Suceava; de atunci datează și primele mănăstiri: Vodița și Tismana.
- **Muzeul Național de Istorie a României** din București a fost înființat în 1970 în Palatul Poștelor de pe Calea Victoriei, fiind cel mai mare muzeu de istorie și arheologie din țara noastră.

Biserica Krețulescu (1722), ctitorie a unuia dintre ginerii lui Constantin Brâncoveanu

AȘEZĂRI ȘI CONSTRUCȚII DACICE, GRECEȘTI ȘI ROMANE

Ruine din Sarmizegetusa

Știm astăzi puține despre daci și geți, cea mai mare parte a informațiilor provenind din cercetarea cetăților construite de ei și descoperite de arheologi în munții țării noastre. Între acestea, cele mai cunoscute sunt cele de la **Sarmizegetusa, Costești, Blidaru și Piatra Roșie**, care formează un **ansamblu de cetăți dacice în Munții Orăștiei**, construit în pantă și având în punctul cel mai înalt Sarmizegetusa.

Mai jos, coborând munții, pe dealul Cetățuia, a fost descoperită la Costești o altă

cetate ridicată în secolul al II-lea î.H. și care a suferit mai multe modificări, până în 106 d.H., când a fost distrusă de împăratul Traian după al doilea război cu dacii. Aici ar fi fost reședința conducătorilor dacilor. Cetatea era apărată de un zid de piatră, avea două turnuri, spre care duc scări monumentale, și patru sanctuare (locuri dedicate zeilor dacilor). În apropiere trăia o comunitate care a lăsat diverse obiecte de epocă, expuse în muzee.

Ruinele cetății dacice de la Costești

Vase dacice

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Care sunt trei dintre cele mai cunoscute cetăți din ansamblul de cetăți dacice din Munții Orăștiei?
 - De ce crezi că dacii își construiau cetățile pe înălțimi?
- Identifică, pe o hartă dintr-un atlas școlar, toate așezările menționate în textul lecției.

HISTRIA

Mult mai lungă și mai tumultoasă decât istoria cetăților dacice a fost viața cetății Histria, întemeiată de coloniștii greci în secolul al VII-lea î.H., stăpânită de romani după cucerirea Dobrogei, în secolul I î.H., și distrusă în timpul marilor migrații în secolul al VII-lea d.H., după aproape un mileniu și jumătate de existență neîntreruptă. Cetatea a fost întemeiată pe țărmul Mării Negre, într-o poziție excelentă pentru navigație și comerț. Arheologii au descoperit aici ziduri care împrejmuiau suprafața ocupată, temple și altare, o piață pavată cu lespezi de calcar și mai multe cartiere, unele destinate unor activități publice, altele cu locuințe pentru meșteșugari și negustori. Din epoca romană târzie au fost descoperite urmele unor biserici creștine.

Numeroase obiecte din ceramică, sticlă sau bronz, bijuterii și statui ne arată cum trăiau oamenii de atunci.

Ruine ale cetății grecești Histria

Exersează

- Prezintă istoria cetății Histria, colonie a grecilor, într-un eseu de o jumătate de pagină.
- Realizează, împreună cu colegii tăi macheta unei cetăți dacice. Inspirați-vă din diverse imagini. Puteți folosi scobitori, chibrituri, crenguțe, bețișoare etc. Expuneți macheta pe un suport, în holul de la intrarea în școală, pentru a fi văzută de toți elevii și profesorii, precum și de vizitatorii școlii.

PORTOFOLIU

Descarcă, de pe internet, filme artistice și documentare despre civilizația dacilor. Alege secvențe cu cetăți dacice și construiește cu ele o colecție video.

Fragment de ceramică grecească de la Histria

CRONOLOGIE

Secolul al VII-lea î.H. - au fost întemeiate orașele-cetăți grecești de la țărmul Mării Negre, începând cu Histria.

Secolul al II-lea î.H. - a fost construită cetatea de la Costești.

106-109 d.H. - a fost înălțat, în apropierea satului dobrogean Adamclisi, monumentul roman Tropaeum Traiani („Trofeul lui Traian”).

*Metopă de pe
„Trofeul lui Traian”*

MONUMENTUL DE LA ADAMCLISI

În apropierea satului dobrogean de azi Adamclisi se găsește, reconstruit, „Trofeul lui Traian”, un monument roman ridicat în anii 106-109 d.H. Construcția comemorează o mare victorie a împăratului Traian, într-o luptă cu dacii și aliații lor, sarmații, pe aceste locuri, la sfârșitul primului său război dincolo de Dunăre. Construcția are 39 de metri înălțime. Partea cea mai valoroasă este reprezentată de cele 49 (din totalul de 54) de metope păstrate care decorează baza edificiului și care oferă numeroase informații despre populațiile dobrogene din acele timpuri, dar și despre armele și uniformele armatei romane. În apropierea monumentului romanii au ridicat un oraș, Tropaeum Traiani, distrus astăzi. În muzeul de istorie al satului Adamclisi se găsesc originalele metopelor, precum și alte vestigii ale monumentului.

Tropaeum Traiani („Trofeul lui Traian”) din Adamclisi

DICTIONAR

Basorelief = lucrare de sculptură cu elemente în relief.

Metopă = placă decorativă de pe un monument sau templu, cu sculpturi în basorelief sau picturi.

Exersează

- Numește monumentul construit de împăratul Traian la Adamclisi.
- Precizează un alt monument ridicat de împăratul Traian pentru a sărbători o victorie împotriva dacilor.

Reține!

- Printre cele mai importante așezări și construcții anti-ce din țara noastră se numără: **ansamblul de cetăți dacice din Munții Orăștiei** (Sarmizegetusa, Costești, Blidaru și Piatra Roșie), **cetățile întemeiate de greci** pe malul Mării Negre (Histria, Tomis) și **monumentul roman „Trofeul lui Traian”** ridicat de romani la Adamclisi.
- În Antichitate, grecii au întemeiat pe malul Mării Negre colonii precum aceea de la Histria.

Brățară dacică

Exersează

➤ Completează spațiile punctate cu termenii potriviți din paranteze, astfel încât enunțurile să fie corecte:

- Cele mai cunoscute cetăți dacice din Munții Orăștiei sunt....., și.....
(București, Sarmizegetusa, Târgoviște, Costești, Constanța, Blidaru)
- Grecii au construit așezări pe malul
(Dunării; Dâmboviței; lacului Snagov; Mării Negre)
- Monumentul „Trofeul lui Traian” a fost contruit la
(Adamclisi, Iași, Craiova, Buzău)

➤ Știu. Vreau să știu. Am învățat – Cetățile dacilor: lucrează în pereche cu un alt elev. Completați următorul tabel după ce l-ați copiat în caiete:

ȘTIU Ce cred că știu despre cetățile dacilor?	VREAU SĂ ȘTIU Ce vreau să mai aflu despre cetățile dacilor?	AM ÎNVĂȚAT Ce am învățat despre cetățile dacilor?

➤ Imaginează-ți un dialog cu comandantul gărzii unei cetăți dacice. Ce întrebări i-ai pune în legătură cu apărarea cetății? Interpretează dialogul împreună cu un coleg sau cu o colegă.

Monedă romană cu podul de la Drobeta

ȘTIAI CĂ?

Majoritatea cetăților dacice aveau, în denumire, terminația *-dava*, care însemna „cetate, loc întărit”. De exemplu: Buridava (Ocnele Mari de azi, județul Vâlcea), Cumidava (Râșnov, județul Brașov), Sucidava (Corabia-Celei).

MARTORE ALE EVENIMENTELOR ISTORICE NAȚIONALE – CASTELE ȘI CETĂȚI DIN ROMÂNIA

CETĂȚILE DE SCAUN

Suceava, cetatea de scaun a Moldovei

Domnitorii români și-au instalat cetățile de scaun (capitalele) în orașe (târguri). În Țara Românească, Mircea cel Bătrân a mutat capitala de la Curtea de Argeș la Târgoviște, de unde a domnit și Mihai Viteazul. În Moldova, la sfârșitul secolului al XIV-lea, capitala era la Suceava. De acolo a condus țara vreme de 47 de ani Ștefan cel Mare.

Deși este aproape de poalele munților, Târgoviște se află într-o zonă de câmpie, pe apa Ialomiței, în vreme ce Suceava domină podișul cu același nume.

Puțin a mai rămas din strălucirea de altădată a acestor orașe. Cetatea domnească de la Suceava, ridicată de Petru Mușat și refăcută de Ștefan, avea ziduri late de peste

trei metri și mai multe turnuri de apărare. Incendiată și apoi dărâmată, aceasta este astăzi obiectiv de cercetare pentru istorici.

Curtea domnească de la Târgoviște cuprindea casele domnitorului, o construcție cu subsol, parter și etaj, Turnul Chindiei și Biserica Domnească, ultimele două clădiri existând și astăzi.

Strălucirea celor două cetăți a apus treptat, pe măsura căderii Țărilor Române sub dominația otomană. În secolul al XVII-lea, orașul București a devenit capitala Țării Românești. În Moldova, locul Sucevei a fost luat de Iași încă din secolul al XVI-lea.

Turnul Chindiei (curtea domnească din Târgoviște)

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Unde a fost capitala Țării Românești până în secolul al XVII-lea? Dar a Moldovei?
 - Când au devenit orașele București și Iași capitalele Țării Românești și Moldovei?
- Localizează pe o hartă dintr-un atlas școlar orașele menționate în lecție.

CASTELUL DE LA HUNEDOARA

Castelul și moșia înconjurătoare au aparținut cnejilor Hunedoarei a căror familie era numită în limba maghiară Hunyadi, de aceea mai este cunoscut și sub numele de Castelul Huniazilor. În secolul al XV-lea, din rândurile acestei familii s-au ridicat Iancu de Hunedoara, voievod al Transilvaniei și rege al Ungariei, mare luptător antiotoman, și fiul său, Matei (Matia) Corvin, care avea să ajungă unul dintre cei mai mari regi ai Ungariei.

Construcția a fost realizată de cel dintâi, care și-a dorit atât o locuință impunătoare, cât și o cetate care să-l apere de orice dușman. Castelul are mai multe turnuri impunătoare: Donjonul, Turnul Buzduganelor, Turnul Capistrano, Turnul de Refugiu. Peste cincizeci de încăperi numără subsolul, parterul și etajul. Sala Cavalerilor, de la parter, Sala Dietei (adunarea nobililor), aflată la etaj, apartamentul personal al stăpânului și capela sunt atracțiile principale. Primele două săli sunt cunoscute și pentru că au reprezentat decorul mai multor filme istorice. În curtea castelului se află o fântână despre care legenda spune că ar fi fost săpată de trei prizonieri turci.

Castelul de la Hunedoara

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Cui a aparținut Castelul de la Hunedoara?
 - Care sunt principalele trei puncte de atracție ale Castelului de la Hunedoara?
- Caută două legende despre Iancu de Hunedoara și despre Castelul Huniazilor și prezintă-le colegilor.

DICTIONAR

Buzdugan = măciucă de fier cu un capăt ținut folosită în trecut ca armă.

Donjon = turnul principal al unui castel.

Fortificație = construcție întărită printr-un sistem de apărare (ziduri, șanțuri cu apă etc.).

Matei Corvin

ȘTIAI CĂ?

Castelul de la Hunedoara este considerat unul dintre cele mai frumoase din lume, fiind cea mai mare construcție civilă și militară medievală din țara noastră.

DICTIONAR

Tapiserii = țesături din lână sau mătase înfățișând diverse scene, folosite pentru împodobirea pereților.

Vitralii = ferestre decorate cu bucăți de sticlă colorată sau pictată prinse într-o rețea de rame metalice.

Carte împodobită cu pietre prețioase care i-a aparținut reginei Elisabeta.

ȘTIAI CĂ?

- Parcul Castelului Peleş era deschis publicului chiar și atunci când regele Carol I și regina Elisabeta se aflau în vacanță la palat.
- Sub piatra de temelie a Castelului Peleş au fost îngropate monede de aur, primele monede românești cu chipul lui Carol I.

CASTELUL PELEȘ

Castelul Peleş din Sinaia a fost ridicat de Carol I, într-o zonă de munte de o mare frumusețe, care-i amintea de locurile nașterii și copilăriei sale.

Construit ca reședință de vară pentru suveran și familia sa, castelul se deschide vizitatorilor printr-un hol de onoare care conduce spre încăperile de la parter. Aici se află săli destinate primirii oaspeților străini: Salonul Francez, Salonul Otoman, Sala Maură, Sala Oglinzilor. Tot aici, cabinetul de lucru al regelui, biblioteca sau Sala de Consiliu ne oferă o imagine a activităților suveranului în timpul vacanțelor.

La cererea reginei Elisabeta, soția lui Carol, mare admiratoare de poezie, muzică și teatru, s-au adăugat în timp și alte amenajări. În Sala de Muzică a concertat de multe ori, în copilărie și tinerețe, George Enescu, iar în Sala de Teatru au fost invitate trupe importante cu spectacole special destinate familiei regale. Cele 160 de camere sunt împodobite cu statui din bronz, vitralii, picturi și tapiserii.

La Peleş, în august 1914, s-a hotărât ca România să rămână neutră în conflictul mondial care abia începuse.

Castelul Peleş

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - Cine a ridicat Castelul Peleş?
 - Ce compozitor român a ținut concerte la Castelul Peleş?

Reține!

- **Târgoviște** și **Suceava** au fost mult timp cetățile de scaun (capitalele) Țărilor Române.
- **Castelul de la Hunedoara** și **Castelul Peleş** se numără printre cele mai frumoase construcții din România.

Exersează

- Copiază următorul tabel în caiet, apoi colorează casetele care conțin denumirile celor două localități care găzduiesc pe teritoriul lor cele mai cunoscute castele din România.

Sinaia	Băilești	Hunedoara	Lugoj

- Copiază următorul tabel în caiet, apoi stabilește care enunțuri sunt adevărate și care sunt false, prin colorarea căsuței corespunzătoare.

A	F	Pitești a fost capitala Țării Românești.
A	F	Târgoviște a fost capitala Moldovei.
A	F	Turnul Chindiei se află la Târgoviște.
A	F	La Peleş a concertat George Enescu.

- Desenează, pe o hartă a României, traseul pe care îl poți urma din localitatea ta până la Castelul Peleş. Marchează cele mai importante orașe pe care le poți întâlni pe traseu.

Tavan cu vitralii din Castelul Peleş

Cabinetul de lucru al reginei Elisabeta

JOC DE ROL

Imaginează-ți că ai fi fost invitat la Castelul Peleş la o serată muzicală organizată de regina Elisabeta. Cum ar fi trebuit să te porți și să te îmbraci cu ocazia acestui eveniment? Interpretează în clasă, cu ajutorul colegilor, o scenetă cu titlul *Serată la castel*.

CTITORII ALE DOMNITORILOR DIN ȚĂRILE ROMÂNE

COZIA – CTITORIA LUI MIRCEA CEL BĂTRÂN

Mănăstirea Cozia, ctitoria lui Mircea cel Bătrân

Așezată pe malul Oltului, vechea Mănăstire Cozia a fost ridicată chiar în primii ani ai domniei lui Mircea cel Bătrân, între 1387 și 1388.

În pronaos se păstrează pictura originală, inclusiv tabloul votiv (al ctitorilor). Îl vedem astfel pe Mircea în ținută de cavaler plecat în cruciadă, împreună cu fiul său, Mihai, ținând în mâini imaginea mănăstirii. Mormântul lui Mircea, decedat în 1418,

și al călugăritei Teofana (Teodora), mama lui Mihai Viteazul, se află tot în pronaos. Între poveștile Coziei, una dintre cele mai emoționante este aceea care spune că aici s-ar fi reunit, pentru ultima oară, familia lui Mihai Viteazul, mama, soția Stanca, și copiii – Nicolae (Pătrașcu) și Florica – pentru a-l plânge cu toții pe domnitorul care a reușit să îi unească, pentru prima oară în istorie, pe toți românii.

Interiorul bisericii Mănăstirii Cozia

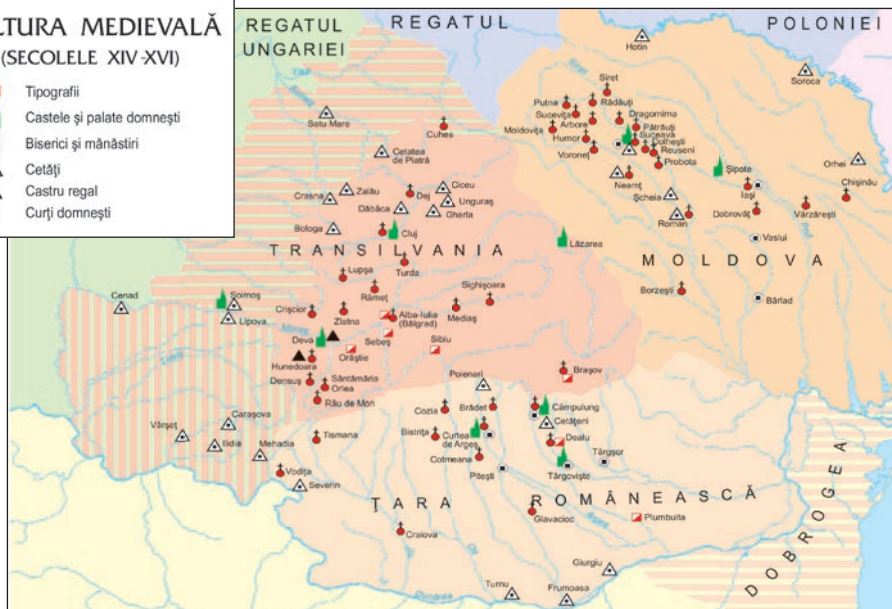
Frescă din Mănăstirea Cozia

Exersează

- Numește domnitorul care a ctitorit Mănăstirea Cozia.
- Precizează județul în care se află Mănăstirea Cozia.

CULTURA MEDIEVALĂ (SECOLELE XIV-XVI)

- Tipografii
- Castele și palate domnești
- Biserici și mănăstiri
- Cetăți
- Castru regal
- Curți domnești

DICTIONAR

Frescă = pictură realizată pe un zid; culorile sunt întinse cât timp tencuiala este încă udă.

Pronaos = partea din spate a unei biserici ortodoxe.

Tablou votiv = fragment din fresca unei biserici care îi înfățișează pe ctitorii acesteia.

Exersează

- ▶ Privește cu atenție harta de mai sus și citește-i legenda. Identifică Mănăstirea Cozia.
- ▶ Citește cu atenție următorul text al cronicarului otoman Paul de Alep, care a vizitat Țara Românească la jumătatea secolului al XVII-lea, și copiază în caiet explicația pe care o dă el numelui mănăstirii, precum și descrierea împrejurimilor acesteia.

„În limba lor înțelesul numelui acestei mănăstiri, Cozia, este «fortăreață de pământ», din pricina nenumăraților munți din această țară. (...) Aici am ieșit într-o câmpie mare, împărțită în ogoare acoperite cu semănături și cu grădini și cu vii pe care a trebuit să le străbătem pînă ce ne-am apropiat de mănăstire; aceasta, Cozia, este o clădire întărită și măreață, înălțată pe marginea unui râu, dar înconjurată de piscuri înalte și impunătoare, iar golurile dintre ele erau închise de păduri de nepătruns, astfel că prin nicio parte a acestui loc nu este vreo altă intrare, căci acest loc binecuvântat se află (ca) într-o covată la marginea Țării (Românești) și la marginea Țării Ungurești, atît la mieznoapte cât și la apus, cale de două zile de călătorie. Drumul către aceasta din urmă este prin spatele munților de miezăzi; este extrem de greu și cu neputință de străbătut (cu carul) cu boi.”

Curtea din fața bisericii
Mănăstirii Cozia

Biserica Mănăstirii Putna

PUTNA – CTITORIA LUI ȘTEFAN CEL MARE

Mănăstirea Putna, cea numită de Mihai Eminescu „Ierusalimul neamului românesc”, a fost zidită între anii 1466 și 1469 din porunca lui Ștefan cel Mare, iar turnul de la intrare și fortificațiile au fost terminate în 1481. Astăzi, Putna nu mai păstrează din construcția inițială decât Turnul Tezaurului, ridicat în 1481. În interiorul mănăstirii se află mormântul lui Ștefan cel Mare, al soțiilor și urmașilor săi.

Muzeul mănăstirii păstrează obiecte de mare valoare, între care învelitoarea de mormânt a Mariei de Mangop, a doua soție a lui Ștefan, sau marea dveră de la 1500. O legendă spune că, atunci când trupele austriece au pătruns în Bucovina la 1777, cu scopul de a o supune Imperiului Habsburgic, toate clopotele din Moldova ar fi început să bată singure, iar candelă care ardea pe mormântul lui Ștefan s-ar fi stins ca suflată de un vânt năprasnic.

PROBOTA – CTITORIA LUI PETRU RAREȘ

După 1530, domnitorul Petru Rareș a ridicat, la Probota, în județul Suceava, o construcție fortificată, asemenea mănăstirilor de la Putna, Neamț și Voroneț zidite în vremea marelui său predecesor, Ștefan cel Mare. Edificiul impunător dispunea de ziduri și turnuri, iar biserica era decorată cu picturi în interior, dar și în exterior. Potrivit dorinței lui Petru Rareș, domnul, soția sa și fiul său, Ștefan, au fost înmormântați aici.

Biserica Mănăstirii Probota

*Stema Moldovei
(Mănăstirea Probota)*

Exersează

- Prezintă Mănăstirea Putna într-un eseu de o pagină, folosind și alte surse de informare.
- Numește mănăstirea unde a fost înmormântat Petru Rareș.
- Folosind informații din alte surse, precum și pe acelea dobândite la orele de religie, scrie un scurt eseu în care să explici de ce Mănăstirea Putna a fost denumită de Mihai Eminescu „Ierusalimul neamului românesc”.

➤ Încadrează în secolul corespunzător fiecare dintre anii menționați în text, după modelul de mai jos.

Model: 1466 → secolul al XV-lea

➤ Copiază următorul text în caiet, apoi completează spațiile punctate folosind cuvintele potrivite, astfel încât enunțurile să fie corecte:

Mănăstirea Putna este ctitoria lui Din construcția inițială se mai păstrează doar Mănăstirea Probota a fost ridicată de domnitorul și este o construcție

➤ Alcătuieste enunțuri cu următoarele cuvinte: *dveră, fortificat, frescă.*

Familia domnitorului Petru Rareș (biserica Mănăstirii Probota)

➤ În tradiția populară s-au păstrat numeroase legende despre înălțarea Mănăstirii Putna. Caută-le și alcătuieste o culegere cu ele. Înfrumusețează paginile culegerii cu desene realizate de tine.

➤ Caută informații și despre celelalte ctitorii ale domnitorului Ștefan cel Mare, între care cele mai cunoscute sunt cele de la Neamț și Voroneț, și prezintă-le colegilor.

➤ Folosind un atlas școlar sau o hartă turistică a României, alcătuieste traseul unei excursii care trebuie să pornească din localitatea ta de reședință și să ajungă la mănăstirile Probota și Voroneț.

DICTIONAR

Dveră = draperie brodată, perdea care acoperă spațiul de deasupra ușilor împărătești din mijlocul iconostasului unei biserici ortodoxe.

Iconostas = catapeteasmă, peretele împodobit cu icoane care desparte altarul de restul unei biserici ortodoxe.

ȘTIAI CĂ?

În 1871 s-au organizat la Putna o serbare cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la întemeierea mănăstirii. Printre participanți s-au numărat Mihai Eminescu, Ciprian Porumbescu și Ioan Slavici.

CURTEA DE ARGEȘ

*Biserica Domnească „Sfântul Nicolae”
de la Curtea de Argeș*

Curtea de Argeș, un oraș așezat între păduri și livezi, ne amintește prin chiar numele său că aici s-a aflat, încă în secolul al XIV-lea, o reședință domnească.

Biserica Domnească cu hramul „Sfântului Nicolae” amintește de primii voievozi ctitori: Basarab, Nicolae Alexandru și Vladislav (Vlaicu), care au întemeiat Țara Românească și i-au adus neatârnamarea.

În partea cealaltă a orașului se află Biserica Mănăstirii Curtea de Argeș, ctitoria lui Neagoe Basarab. Legenda acesteia, redată în balada despre Meșterul Manole, ne

transmite că domnul ar fi angajat „nouă meșteri mari, calfe și zidari și Manole – zece, care-i și întrece”, cu gândul de a înălța o construcție cum nu se mai văzuse. Din păcate, zidul ridicat ziua se surpa noaptea, iar meșterii nu știau cum să termine construcția.

Într-o noapte, cel dintâi dintre meșteri a visat că biserica va rămâne în picioare dacă în pereții acesteia o vor zidi pe soția unuia dintre ei. Devotamentul nevestei lui Manole, Ana, a făcut ca ea să fie cea aleasă. Se spune că Manole și-ar fi găsit sfârșitul aruncându-se de pe acoperișul clădirii.

Frumusețea desăvârșită a bisericii lui Neagoe Basarab își are tâlcul în această baladă.

*Biserica Mănăstirii
Curtea de Argeș, ctitorie
a lui Neagoe Basarab*

DICTIONAR

Baladă = povestire în versuri a unei legende.

Hram = sfântul patron al unei biserici sau serbarea dedicată acestuia.

Tâlc = înțeles, sens, semnificație.

Exersează

➤ Răspunde la următoarele întrebări:

- Cui îi este atribuită întemeierea mănăstirii Curtea de Argeș?
- În ce secol a fost Curtea de Argeș reședință domnească?

MĂNĂSTIREA ANTIM

Mănăstirea Antim din București poartă numele marelui cărturar Antim Ivireanul, unul dintre sftnicii cei mai prețuiți ai lui Constantin Brâncoveanu. Chemat în Țara Românească pentru că era un iscusit tipograf, el a urcat treptele ierarhiei bisericești până la rangul de mitropolit. Ca toate așezămintele ridicate în stil brâncovenesc, biserica Mănăstirii Antim are un pridvor cu coloane sculptate și un iconostas din piatră care a fost sculptat, asemenea ușii de lemn de la intrare, chiar de mitropolit. În mănăstire, unde a funcționat o tipografie, se păstrează o colecție de icoane și o bibliotecă având numeroase manuscrise vechi.

Tiparniță medievală

Deoarece aproape toate cărțile care se tipăreau în acele vremuri aveau un conținut religios, în mod firesc, sarcina tipăririi lor le revenea marilor mănăstiri, adevărate academii unde erau adunați cărturarii vremii.

Prima carte a fost tipărită în Țara Românească la Mănăstirea Dealu de lângă Târgoviște, în 1508, din inițiativa domnitorului Radu cel Mare și a călugărului Macarie. Ea era scrisă în limba slavonă. În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, diaconul Coresi a tipărit la Brașov primele cărți în limba română. În secolul al XVII-lea, cea mai importantă activitate tipografică s-a desfășurat în timpul domniilor lui Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu.

Biserica Mănăstirii Antim din București

Antim Ivireanul reprezentat deasupra intrării în biserica Mănăstirii Antim.

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
 - De unde și-a împrumutat numele Mănăstirea Antim?
 - Cine a fost Antim Ivireanul?
- Precizează anul, respectiv secolul, în care a fost tipărită prima carte în limba română, precum și numele tipografului.

DICTIONAR

Slavonă = limba folosită în bisericile și cancelariile domnești.

HOREZU – CTITORIA LUI CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

Biserica Mănăstirii Horezu

La sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui următor, pe tronul Țării Românești se afla Constantin Brâncoveanu, mare personalitate politică, dar și cărturar și susținător al culturii. Domnitorul a ctitorit multe lăcașuri bisericești și a plătit pentru ca nenumărate biserici și mănăstiri să fie refăcute, de aceea în arhitectura timpului s-a impus stilul care avea să îi poarte numele, stilul brâncovenesc. Cea mai strălucită expresie a artei în vremea marelui domn este Mănăstirea Horezu, județul Vâlcea, care cuprinde o biserică și clopotnița sa, o casă domnească,

precum și chiliile cu două niveluri și un lung cerdac.

Construită în anii 1690-1693, biserica s-a bucurat din plin de atenția domnului, care a adus aici iscusiți meșteri pietrari și pictori care au realizat extraordinarele coloane sculptate ale pridvorului, precum și tabloul votiv. Iconostasul din lemn sculptat și poleit cu aur și o colecție de icoane și argintărie întregesc zestrea acestei mănăstiri.

În vremea ctitorului, aici au funcționat o școală pentru zugravii de biserici și o bibliotecă. În 1995, mănăstirea a fost inclusă în patrimoniul UNESCO, despre care vei învăța în lecțiile viitoare.

Iconostasul din lemn de tei aurit al bisericii Mănăstirii Horezu

Exersează

- Numește cea mai de seamă ctitorie a domnitorului Constantin Brâncoveanu.
- Precizează un element specific stilului arhitectural brâncovenesc.

Detaliu din stema Țării Românești sculptat în piatră (Mănăstirea Horezu)

Reține!

► Printre cele mai frumoase mănăstiri și biserici din țara noastră se numără: Cozia, ctitoria lui Mircea cel Bătrân; mănăstirile Putna, Neamț și Voroneț, ctitorite de Ștefan cel Mare; Probota, ctitoria lui Petru Rareș; Curtea de Argeș, a cărei înălțare îi este atribuită lui Neagoe Basarab; ctitoriile lui Constantin Brâncoveanu, Mănăstirea Horezu și Mănăstirea Antim din București, unde a lucrat Antim Ivireanul.

Exersează

- Alcătuieste enunțuri cu următoarele cuvinte: *baladă, ctitor, hram, iconostas și mitropolit.*
- Citește cu atenție textele de mai jos. Primul se referă la Ștefan cel Mare, iar al doilea la Neagoe Basarab.

„ - Bunule părinte! Sunt rănit și-nvins;
Însăși a mea mumă astăzi m-a respins!
- Dacă mâna-ți slabă sceptrul ți-o apasă,
Altuia mai harnic, locul tău îl lasă!

Dup-aceste vorbe, domnul strânge-oștire
Și-nvingând păgânii, 'nalț-o monastire.”

(Dimitrie Bolintineanu, *Daniil Sihastru*)

„Domnu-nveselea
Și curând pleca,
Spre zid apuca
Cu nouă zidari,
Nouă meșteri mari
Și Manole zece
Care-i și întrece.”

(Vasile Alecsandri, *Monastirea Argeșului*)

Caută și alte poezii care descriu domnitori români care au fost mari ctitori. Organizează, cu ajutorul colegilor, un concurs de interpretare a poeziilor descoperite.

JOC DE ROL

Interpretează rolul unui ghid turistic. Prezintă-le colegilor (care vor fi turiștii), un lăcaș de cult, ctitorie a unui domnitor din Țările Române. Înainte de a începe jocul, adună imagini și informații din diverse surse.

Detaliu din sculptura de deasupra intrării în biserica Mănăstirii Horezu

JOC

Răspunde. Aruncă. Interoghează (R.A.I.): se folosește o minge. Cel care o aruncă adresează o întrebare despre ctitoriile studiate celui care o prinde. Acesta răspunde, apoi aruncă mingea altui copil, adresându-i o întrebare.

MONUMENTE ȘI LOCURI DIN ROMÂNIA INCLUSE ÎN PATRIMONIUL UNESCO

CETĂȚILE DACICE DIN MUNȚII ORĂȘTIEI

Discul solar de la Sarmizegetusa

În 1945 a fost înființată **Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization** în limba engleză sau, pe scurt, **UNESCO**). Aceasta este subordonată celei mai mari organizații pentru menținerea păcii în lume, **Organizația Națiunilor Unite (ONU)**.

Țelul UNESCO este promovarea păcii, securității și colaborării în lume prin sprijinirea educației, științei și culturii.

Pentru protejarea valorilor culturale și naturale ale lumii, UNESCO a propus un plan adoptat în 1972 sub denumirea *Convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural*. Un Comitet pentru Patrimoniul Cultural se întrunește anual

și stabilește lista valorilor culturale și naturale care trebuie protejate. Șapte locuri și monumente din România sunt incluse în această listă: Delta Dunării, cetățile dacice din Munții Orăștiei, așezările săsești cu biserici fortificate din Transilvania, Cetatea Sighișoara, bisericile de lemn din Maramureș, bisericile pictate din nordul Moldovei și Mănăstirea Horezu. În afară de Delta Dunării și Mănăstirea Horezu, toate acestea vor fi prezentate în continuare.

În ordinea vechimii, cele dintâi sunt cetățile dacice din Munții Orăștiei. După cum ați aflat deja, aici dacii au ridicat un complex de cetăți (Costești, Blidaru, Piatra Roșie), în poziția cea mai înaltă aflându-se Sarmizegetusa, aflată azi în cuprinsul satului Grădiștea de Munte.

Cetatea era un centru militar, politic (aici erau luate deciziile conducerii statului) și religios, căci aici se găseau cele mai impunătoare sanctuare. Cele mai multe dintre acestea erau de forma unui patrulater, două erau însă rotunde.

Vas dacic

Exersează

► Răspunde la următoarele întrebări:

- Ce este UNESCO?
- Care sunt locurile din țara noastră incluse în patrimoniul UNESCO?
- Unde sunt situate cele mai vechi monumente protejate din România? Care sunt acestea?

AȘEZĂRILE SĂȘEȘTI CU BISERICI FORTIFICATE DIN TRANSILVANIA

Biserica fortificată din Prejmer

Sașii au construit mai multe biserici fortificate în Țara Bârsei, dar și în regiunea Sibiului. Cetățile care înconjurau lăcașurile de cult aveau și menirea să protejeze comunitatea în cazul unor atacuri din afară, într-o epocă de necurmăte războaie cu Imperiul Otoman.

Cetatea cea mai puternică din jurul unei biserici din ținuturile locuite de sași s-a ridicat la Prejmer, așezare aflată la distanță egală între orașele Brașov și Sfântu Gheorghe. Turnuri puternice, porți întărite, punți care se ridicau la aflarea primejdiei și șanțuri cu apă făceau fortificația greu de cucerit. Pentru locuitorii așezării s-au construit, înăuntrul zidurilor, patru rânduri de camere suprapuse, locuri de adăpost în caz de nevoie sau de depozitare a proviziilor. În biserica din Prejmer, înălțată în jurul anului 1240, dar refăcută în mai multe rânduri, se mai păstrează din acele vremuri îndepărtate doar un altar decorat.

Alte biserici fortificate aflate pe lista UNESCO sunt cele din județul Sibiu, de la Biertan și Cisnădioara.

Exersează

- Scrie un eseu în care să explici de ce au ales sașii să își construiască așezări și biserici fortificate.
- Folosind și alte surse de informare, prezintă elementele de apărare ale unei biserici fortificate din țara noastră.

Cămrile suprapuse ale bisericii fortificate din Prejmer

ȘTIAI CĂ?

Biertanul este una dintre primele așezări ale sașilor din Transilvania, fiind înființată încă din 1224.

Turnul Cojocarilor

Turnul Cizmarilor

Turnul Croitorilor

CETATEA SIGHIȘOARA

Cetatea Sighișoara reprezintă astăzi centrul vechi al orașului Sighișoara, din județul Mureș. Ea este așezată într-o zonă pitorească, pe un deal care domină împrejurimile. Cetatea a fost ridicată începând cu secolul al XIII-lea de către sași și, în decursul timpului, a fost înzestrată cu paisprezece turnuri, din care nouă sunt și azi în picioare. Cel mai impozant este Turnul cu Ceas, înalt de 64 de metri, construit deasupra intrării în cetate.

În spațiul strâmt cuprins între zidurile fortificației și pe străzile înguste s-au construit peste 150 de locuințe care sunt folosite și în prezent, căci Sighișoara este una dintre puținele cetăți medievale în care oamenii au trăit neîntrerupt din perioada construirii.

Comunitatea săsească a ridicat și două biserici, între care cea mai cunoscută este aceea înălțată pe dealul cetății și la care s-a lucrat mai bine de un secol (1345–1525).

Turnul cu Ceas se înalță deasupra locuințelor vechi din Cetatea Sighișoara.

Exersează

- Răspunde la următoarele întrebări:
- Care este singura cetate medievală din România care a fost locuită mereu de la construire?
 - Când a fost construită Cetatea Sighișoara și de către cine?

BISERICILE DE LEMN DIN MARAMUREȘ

Considerate printre cele mai valoroase construcții de lemn din lume, opt biserici maramureșene au fost incluse pe lista UNESCO: Biserica „Intrarea Maicii Domnului în Biserică” din Bârsana, Biserica „Sfântul Nicolae” din Budești Josani, Biserica „Sfânta Parascheva” din Desești, Biserica „Nașterea Maicii Domnului” din Ieud Deal, Biserica „Sfinții Arhangheli” din Plopiș (Șișești), Biserica „Sfânta Parascheva” din Poienile Izei, Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Rogoz, Biserica „Sfinții Arhangheli” din Șurdești.

Biserica „Intrarea Maicii Domnului...” din Bârsana

Biserica „Sfântul Nicolae” din Budești Josani

Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Plopiș

Biserica „Sfânta Parascheva” din Poienile Izei

Exersează

- Numește trei dintre bisericile de lemn maramureșene protejate de UNESCO și localizează apoi pe o hartă dintr-un atlas școlar localitățile unde se găsesc.
- *Eseul de o jumătate de pagină:* scrie un eseu de o jumătate de pagină în care să vorbești despre importanța protejării bisericilor de lemn din Maramureș.

BISERICILE CU FRESCĂ EXTERIOARĂ DIN BUCOVINA ȘI NORDUL MOLDOVEI

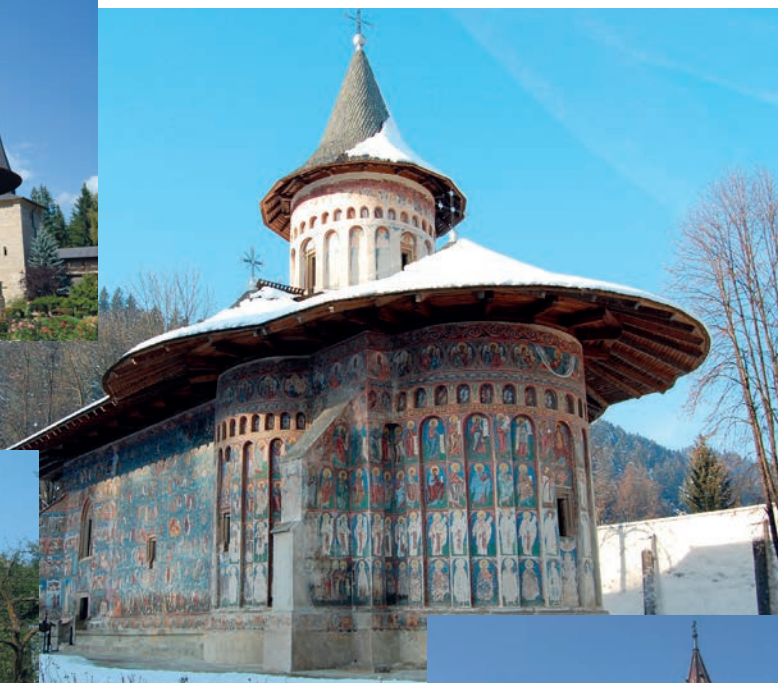
Din 1529 și până în 1547, vreme de aproape 20 de ani, un număr important de biserici au fost decorate cu picturi (fresce) în exterior.

Cele de la mănăstirile Voroneț, Humor, Sucevița sau Moldovița se numără printre cele mai cunoscute. Frumusețea unică a acestor adevărate capodopere a fost confirmată prin alegerea a opt dintre ele ca monumente UNESCO: Biserica

„Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul” din Arbore, Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Mănăstirea Humor, Biserica „Buna Vestire” de la Moldovița, Biserica „Sfânta Cruce” din Pătrăuți, Biserica „Sfântul Nicolae” din Probotă, Biserica „Sfântul Gheorghe” de la Mănăstirea Voroneț, Biserica „Învierii” de la Mănăstirea Sucevița și Biserica „Sfântul Ioan cel Nou” din Suceava.

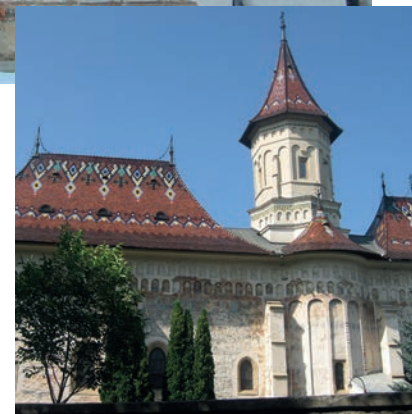
*Biserica „Învierii”
din Mănăstirea Sucevița*

*Biserica „Sfântul Gheorghe”
de la Mănăstirea Voroneț*

Biserica Arbore

*Biserica „Sfântul Ioan
cel Nou” din Suceava*

Exersează

- Localizează, pe harta de la pagina 59, bisericile menționate în textul lecției.
- Folosind și alte surse de informare, scrie un eseu despre două dintre bisericile cu frescă exterioară din Moldova.

PORTOFOLIU

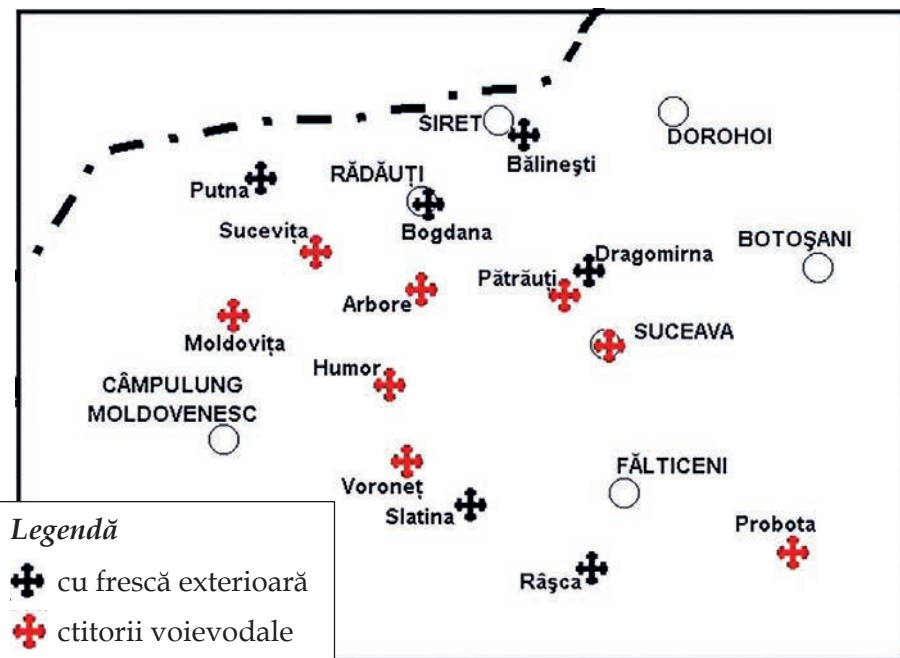
În vacanța de vară, realizează un portofoliu cu titlul *Nestemate românești* în care să prezinți un monument sau un loc din România inclus în patrimoniul UNESCO, eventual, unul pe care ai reușit să-l vizitezi în timpul vacanței.

Obiect de cult
(Mănăstirea Putna)

JOC DE ROL

Ești jurnalist și dorești să realizezi un interviu despre un monument protejat din România. Scrie mai multe întrebări într-un carnetel, apoi adresează-le, pe rând, unui coleg care va interpreta rolul ghidului care este bucuros să îți răspundă.

Legendă

- ✚ cu frescă exterioară
- ✚ ctitorii voievodale

Harta bisericilor cu frescă exterioară din Bucovina și nordul Moldovei

Reține!

- **Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO)** are drept scop promovarea păcii, securității și colaborării în lume prin sprijinirea educației, științei și culturii.
- **Comitetul pentru Patrimoniul Cultural al UNESCO** se întrunește anual și stabilește lista valorilor culturale și naturale care trebuie protejate.
- Șapte locuri și monumente din România sunt incluse în Patrimoniul UNESCO: **Delta Dunării, cetățile dacice din Munții Orăștiei, așezările săsești cu biserici fortificate din Transilvania, Cetatea Sighișoara, bisericile de lemn din Maramureș, bisericile pictate din nordul Moldovei și Mănăstirea Horezu.**

Exersează

- Așază, în ordine cronologică, următoarele evenimente:
 - decorarea cu fresce exterioare a bisericilor din Bucovina și nordul Moldovei;
 - ridicarea bisericii fortificate din Prejmer;
 - construirea cetății Sighișoara;
 - înălțarea cetăților dacice din Munții Orăștiei.

SĂ NE AMINTIM!

1. Stabilește corespondența între fiecare monument și categoria din care face parte.

Cetatea

Castelul

Hunedoara

Poenari

Prejmer

Sighișoara

Sinaia

Suceava

2. Completează spațiile libere astfel încât enunțurile următoare să fie corecte:

- a fost reședința conducătorilor dacilor.
- Cetatea Histria a fost întemeiată de
- Următoarea capitală a Moldovei, după Suceava, a fost
- La Sinaia se află Castelul
- Pe malul se înalță Mănăstirea Cozia.
- Mănăstirea a fost ctitorită de Constantin Brâncoveanu.

Element dintr-un scut dacic

3. Stabilește corespondența între domnitor și mănăstirea pe care a ctitorit-o, punând semnul X în caseta corespunzătoare.

Domnitorul	Cozia	Progota	Putna
Mircea cel Bătrân			
Ștefan cel Mare			
Petru Rareș			

4. Notează litera A, B, C sau D în căsuța corespunzătoare fiecărei mănăstiri:

- **A** – pentru o mănăstire din București;
- **B** – pentru o mănăstire din Maramureș;
- **C** – pentru mănăstiri din Moldova;
- **D** – pentru mănăstiri din Oltenia.

Cădelniță (Mănăstirea Putna)

	Mănăstirea
	Putna
	Antim
	Bârsana
	Cozia
	Horezu
	Humor
	Sucevița
	Tismana
	Voroneț

SĂ NE AUTOEVALUĂM!

1. Stabilește corespondența între tipul de monument și exemplele date.

Monumentul		
Monumente religioase	A. Cetatea Sighișoara	Monumente nereligioase (laice)
	B. Biserica de la Cislădioara	
	C. Arcul de Triumf din București	
	D. Mănăstirea Moldovița	

2. Alege varianta corectă de răspuns, punând semnul X în căsuța din dreptul răspunsului corect.

		DA	NU
A.	Arcul de Triumf din București a fost ridicat în cinstea victoriei obținute de armata română în al Doilea Război Mondial.		
B.	Calea Victoriei s-a numit, la început, Podul Mogoșoaiei.		
C.	Bisericile cu frescă exterioară din Bucovina și nordul Moldovei sunt monumente ocrotite de UNESCO.		
D.	Balada <i>Monastirea Argeșului</i> se referă la curtea domnească de la Suceava.		

3. Stabilește care dintre cele patru răspunsuri este cel potrivit, prin colorarea casetei corespunzătoare aceluși răspuns.

A. La București se înalță:			
Biserica Arbore	Arcul de Triumf	Castelul Huniazilor	„Trofeul lui Traian”
B. A fost capitală a Țării Românești:			
Târgoviște	Craiova	Slatina	Cozia
C. S-a aflat în stăpânirea regilor României:			
Turnul Chindiei	Cetatea Sucevei	Cetatea Blidaru	Castelul Peleş
D. Face parte din patrimoniul UNESCO:			
Cetatea Histria	Cetatea Sighișoarei	Mănăstirea Antim	Biserica Krețulescu

Autoevaluare

	Suficient ○	Bine ○○	Foarte bine ○○○	Nr. de cercuri	
1.	o corespondență	2-3 corespondențe	4 corespondențe	↓	
2.	o variantă corectă	2-3 variante corecte	4 variante corecte	↓	
3.	un răspuns corect	2-3 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte	↓	
				2-4 din 9 →	Suficient
				5-7 din 9 →	Bine
				8-9 din 9 →	Foarte bine

Calificativ final:

SĂ EVALUĂM!

SĂ EVALUĂM CE AM ÎNVĂȚAT ÎN CLASA A IV-A! De la trecut, prin prezent, către viitor

Împreună cu colegii și doamna învățătoare sau domnul învățător, organizează o activitate de autoevaluare a activităților desfășurate la orele de istorie în clasa a IV-a.

Fiecare elev va prezenta o activitate la care a participat, pe care a coordonat-o sau în timpul căreia a obținut rezultate deosebite. Ceilalți participanți completează prezentarea elevului respectiv și apreciază munca acestuia și a echipei sale.

Activitatea poate fi încununată printr-un spectacol în care să fie prezentate scenete istorice sau poezii ori cântece cu subiecte istorice.

Participanți	Locul desfășurării (la alegere)
<ul style="list-style-type: none">• elevii clasei;• doamna învățătoare sau domnul învățător;• profesori de istorie;• elevi care au participat la concursuri de istorie;• muzeografi, cercetători istorici;• părinții elevilor;• actori și artiști interpreți.	<ul style="list-style-type: none">• sala de clasă, în fața colțului muzeistic;• cabinetul de istorie sau muzeul școlii;• sala de festivități a școlii;• o sală dintr-un muzeu sau dintr-o casă memorială;• în jurul unui monument;• într-o cetate, într-un castel;• în pridvorul unei case țărănești;• într-un cabinet multimedia.

Istoria reprezentată de artistul Frederick Dielman

SĂ NE AUTOEVALUĂM!

SĂ AUTOEVALUĂM CE AM ÎNVĂȚAT ÎN CLASA A IV-A!

Istoria ți-a provocat interesul și curiozitatea pentru a cerceta tainele trecutului. Marchează (X), cu sinceritate, ce ai reușit să realizezi prin studiul istoriei, ce știi și poți să faci.

I.

PERSONA TA	Recunoști asemănări și deosebiri dintre tine și celălalt, dintre persoane și grupuri, dintre personalități sau între membrii familiei, aceia ai comunității locale și naționale.	
	Ordonezi cronologic fapte și evenimente din copilăria ta, din viața familiei, din istorie.	
EVENIMENTE ISTORICE	Descoperi semnificația unor evenimente din trecut și din prezent.	
	Exprimi idei proprii referitoare la valoarea sau importanța unor evenimente semnificative din istoria personală, locală, națională sau europeană.	
	Localizezi în spațiu fapte și evenimente istorice.	
SURSE ISTORICE	Identifici surse istorice.	
	Analizezi surse istorice pentru a identifica informații variate despre trecut.	
	Identifici, pe baza surselor, cauze, consecințe și elemente care s-au schimbat sau nu într-o anumită perioadă de timp.	
TERMENI ISTORICI	Recunoști și utilizezi corect termeni istorici în diferite situații de comunicare.	

II.

	Ai studiat conținutul manualului, inclusiv versiunea în format electronic.
	Ai efectuat observații, vizite și excursii la instituții, monumente și locuri încărcate de istorie.
	Ai vizionat filme istorice, artistice și documentare, emisiuni TV, site-uri internet.
	Ți-ai organizat activitatea individual, dar ai concluzat cu o colegă sau un coleg, în grupă sau cu toți colegii.
	Ai „citit” hărți istorice, inclusiv unele în format digital.
	Ai redactat compuneri despre locuri, evenimente, figuri istorice, ai rezolvat jocurile interactive.
	Ai participat la jocurile de rol, la concursurile de istorie din clasă și din școală.

**Felicitări pentru că ai studiat cu pasiune
istoria anul acesta!**

**De acum te poți numi și tu un mic cercetător al trecutului.
Vacanță plăcută și mult succes în clasa a V-a!**

CUPRINS

<i>Deșteaptă-te, române!</i>	3
Cuvânt-înainte	4
EPOCI, EVENIMENTE ȘI PERSONALITĂȚI	5
Alexandru Ioan Cuza și Unirea	6
Domnia lui Carol I – o epocă de progres în istoria României	10
Eroi ai Primului Război Mondial	14
Regele Ferdinand și Marea Unire	18
România în timpul celui de-al Doilea Război Mondial	22
Comunismul și Revoluția din 1989	26
Să ne amintim!	30
Proiect interdisciplinar	31
Să ne autoevaluăm!	32
CULTURĂ ȘI PATRIMONIU	33
Locuri istorice din comunitatea locală	34
Așezări și construcții dacice, grecești și romane	38
Martore ale evenimentelor istorice naționale – castele și cetăți din România	42
Ctitorii ale domnitorilor din Țările Române	46
Monumente și locuri din România incluse în patrimoniul UNESCO	54
Să ne amintim!	60
Să ne autoevaluăm!	61
Să evaluăm ce am învățat în clasa a IV-a!	62
Să autoevaluăm ce am învățat în clasa a IV-a!	63

PACHETUL EDUCAȚIONAL este compus din:

- ✓ **Manual (carte + CD)**
- ✓ **Caietul elevului**
- ✓ **Ghidul profesorului**

Partener
educațional:

Partener
tipografie:

ISBN: 978-606-782-043-0
ISBN: 978-606-782-045-4

9 786067 820454

www.edituracorint.ro